Należytość pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok I. Nr. 1.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO

Lublin, Styczeń 1929 r.

TREŚĆ.

Część urzędowa.

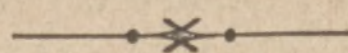
A. (Zarządzenia ogólne).

24. **Część nieurzędowa.**

A. (Zarządzenia ogólne).

1.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 4/II 1929 r. Nr. O. - 2620/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Kierownictw publicznych i prywatnych szkół powszechnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie

w sprawie Dziennika Urzędowego Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

W dniu dzisiejszym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego wydaje pierwszy numer swego Dziennika Urzędowego.

Dziennik ten będzie miał na celu informowanie nauczycielstwa, kierownictw i dyrekcyj szkół, oraz organów samorządu szkolnego i terytorjalnego o wszelkich zarządzeniach władz szkolnych (ustawy, rozporządzenia, okólniki), obowiązujących szkolnictwo powszechne, średnie (łącznie z seminarjami nauczycielskiemi) i zawodowe, względnie dotyczących oświaty pozaszkolnej. Dział konkursów i ruchu służbowego na terenie tutejszego Okręgu zostanie również uwzględniony.

Druga część Dziennika będzie nieurzędowa o charekterze pedagogiczno-dydaktycznym z uwzględnieniem bibljografji oraz najaktualniejszych zagadnień życia szkolnego.

Koszt wydawnicta może być pokryty tylko z prenumeraty przez nauczycielstwo, gdyż Kuratorjum żadnych kredytów na ten cel nie posiada.

W poczet prenumeratorów, prócz nauczycielstwa, wejść powinny także Rady Szkolne Powiatowe, Dozory Szkolne oraz urzędy gminne we wszystkich powiatach i gminach tutejszego okręgu szkolnego.

Dla łatwiejszego orjentowania się w treści – Dziennik Urzędowy zostanie podzielony na działy. Rozporządzenia, zarządzenia i okólniki o treści ogólnej będą oznaczane literą A, rozporządzenia, dotyczące szkolnictwa powszechnego—literą B, szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i seminarjów nauczycielskich—literą C, szkolnictwa zawodowego—literą D, oświaty pozaszkolnej—literą E i rozporządzenia, zarządzenia i okólniki w sprawach finansowych—literą F.

Zaznaczam, że w rozporządzeniach, zarządzeniach i okólnikach o treści ogólnej oraz dotyczących szkolnictwa powszechnego, a wymagających przedłożenia Kuratorjum odpowiednich sprawozdań przez Panów Inspektorów Szkolnych, będą oznaczone dwa terminy wykonania: jeden dla kierownictw szkół powszechnych, które w oznaczonym czasie prześlą swe odpowiedzi Panom Inspektorom szkolnym, drugi zaś termin będzie przeznaczony na przedłożenie Kuratorjum sprawozdań przez Panów Inspektorów Szkolnych.

W rozporządzeniach, zarządzeniach i okólnikach, dotyczących szkolnictwa średniego ogólnokształcącego, zawodowego i seminarjów nauczy-

cielskich zostanie podany jeden termin wykonania, w którym zainteresowane Dyrekcje szkół będą przedkładały sprawozdania Kuratorjum.

Wkońcu zaznaczam, że tylko w wyjątkowo nagłych sprawach Kuratorjum będzie bezpośrednio rozsyłało P. P. Inspektorom Szkolnym i Dyrekcjom szkół swe rozporządzenia i okólniki w trybie dotychczasowym, wszystkie zaś inne rozporządzenia będą umieszczane w Dzienniku Urzędowym i odpowiedzi na nie, względnie sprawozdania muszą być przesyłane Kuratorjum w terminie, uwidocznionym na rozporządzeniu.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

2.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 4/II 1929 r. Nr. O.-2128/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. kursu naucz. w Lublinie i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie materjałów dla Komisji usprawnienia administracji publicznej.

Przypominając zarządzenie, zawarte w okólniku Kuratorjum O. S. Lubelskiego z dnia 27 listopada 1928 r. Nr. 240, zawiadamiam na podstawie reskryptu Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Pnblicznego z dnia 24 stycznia 1929 roku Nr. I. Prez. 454/29, wystosowanego na skutek pisma Pana Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 stycznia 1929 r. Nr. 976, że prace Komisji dla usprawnienia administracji publicznej są w obecnem stadjum prowadzone w następujących 5 sekcjach: do spraw podziału administracyjnego państwa—pod przewodnictwem prezesa Walerego Romana; do spraw dekoncentracji — pod przewodnictwem wojewody Władysława Raczkiewicza; do spraw przygotowania urzędników—pod przewodnictwem Dyrektora Gł. Urzędu Statystycznego dr. Józefa Buzka; do spraw procedury rachunkowo-kasowej i gospodarki materjałowej—pod przewodnictwem Prezesa Antoniego Lewalskiego; do spraw systemu pracy w urzędach — pod tymczasowym osobistym kierunkiem zastępcy przewodniczącego Komisji, dr. Maurycego Jaroszyńskiego, podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

W związku z zakresem prac wymienionych sekcyj zarządzam, aby podległe Ministerstwu W. R. i O. P. władze i urzędy w wypadkach posiadania materjałów, spostrzeżeń i wniosków o istotnej wartości praktycznej dla badań, prowadzonych w tych sekcjach, same zgłaszały je przewodniczącym odnośnych sekcyj, niezależnie od przejawianej ze strony tych ostatnich inicjatywy.

Do powyższych zarządzeń należy się ściśle zastosować.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

3.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 6/II. 1929 r. Nr. O.-2332/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie

w sprawie świadectw szkół rosyjskich.

Reskryptem z dnia 26 stycznia 1929 r. Nr. II. 1986/29 wyjaśniło Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, że ukończenie 3-oddziałowej szkoły rosyjskiej może być uważane za wykształcenie, wystarczające do osiągnięcia stanowiska III (trzeciej) kategorji w państwowej służbie cywilnej w rozumieniu § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 czerwca 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 64 poz. 629.).

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

4.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego
z dn. 7/I. 1929 r. Nr. 276/ex 28.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. kursu naucz. w Lublinie

w sprawie Medala Pamiątkowego za Wojnę 1918—1921.

W celu przekazania pamięci potomnych wysiłku Narodu o utrwalenie niepodległości i zabezpieczenie granic Ojczyzny w wojnie 1918 — 1921 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 września 1928 r. został ustanowiony Medal Pamiątkowy Za Wojnę w 1918—1921 r. („Monitor Polski" Nr. 233 z dnia 9/X. 1928 r. poz. 533 i z dn. 2 listopada 1928 r. Nr. 253, poz. 600).

Prawo otrzymania medalu służy tym, którzy w okresie od 1 listopada 1918 r. do 18 marca 1921 r.:

a) jako żołnierze:

1) polegli lub byli ranni bez względu na czas trwania ich służby,
2) zmarli skutkiem choroby, nabytej w polu, lub z powodu niesienia rannym i chorym żołnierzom pomocy sanitarnej bez względu na czas trwania ich służby,
3) co najmniej przez trzy miesiące pełnili służbę w formacjach linjowych w polu, względnie jako ochotnicy po wezwaniu Rady Obrony Państwa z dnia 3 lipca 1920 r. pełnili służbę w formacjach linjowych w polu przynajmniej przez dwa miesiące,

4) co najmniej przez pięć miesięcy pełnili służbę czynną:

b) jako osoby cywilne:

1) współdziałając (ochotniczo lub w wykonywaniu swego obowiązku służbowego) z wojskiem w polu, polegli lub byli ranni bez względu na czas trwania ich służby,

2) zmarli z powodu choroby, nabytej przy współdziałaniu z wojskiem w polu, lub z powodu niesienia żołnierzom pomocy sanitarnej, bez względu na czas trwania ich służby,

3) co najmniej przez pięć miesięcy współdziałali z wojskiem w polu, względnie nieśli żołnierzom w polu pomoc sanitarną lub duchową,

4) co najmniej przez dziesięć miesięcy nieśli pomoc sanitarną żołnierzom w kraju, względnie współdziałali z wojskiem w kraju w zabezpieczeniu mienia wojskowego;

c) jako cudzoziemcy współdziałali z wojskiem polskiem w polu.

Osoby, którym prawo do medalu zostało przyznane, nabywają medal na koszt własny.

Prawo do medalu przyznają: A) osobom wojskowym w stanie nieczynnym — szef Biura Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych;

B) osobom wojskowym w rezerwie, pospolitem ruszeniu i w stanie spoczynku — dowódcy okręgów korpusów, właściwi dla tych osób według ich przynależności do powiatowej komendy uzupełnień (P. K. U.);

C) osobom, które nie pozostają w żadnym stosunku do powszechnego obowiązku wojskowego, zamieszkałym w kraju — dowódcy tych okręgów korpusów, na obszarze których osoby te mają miejsce zamieszkania; zamieszkałym zagranicą oraz cudzoziemcom — Szef Biura Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Celem uzyskania prawa do medalu należy przedłożyć dokumenty lub uwierzytelnione odpisy, stwierdzające, że petent odpowiada jednemu z warunków, podanych powyżej.

Osobom, wymienionym w punkcie B. niniejszego okólnika, właściwe powiatowe komendy uzupełnień wystawiają — na podstawie wniesionych do tychże komend próśb — zaświadczenia, stwierdzające posiadanie warunków, i przesyłają je do dowództwa danego okręgu korpusu; osoby, wymienione w punkcie A i C okólnika, wnoszą prośby z potrzebnemi załącznikami do Biura Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych, względnie do dowództwa właściwego okręgu korpusu.

Nadanie medalu stwierdzają w legitymacjach oficerów, względnie w książeczkach wojskowych władze uprawnione do wystawiania legitymacyj, względnie książeczek wojskowych, podając nazwę medalu, władzę nadającą, numer i datę rozkazu. Osobom, które nie posiadają legitymacyj, ani książeczki wojskowej, zostaną wystawione zaświadczenia.

W związku z cytowanem Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 września 1928 r, o Medalu Pamiątkowym za Wojnę 1918 — 1921 powstał w Lublinie przy Zarządzie Lubelskiego Koła Związku Oficerów Rezerwy Rzeczypospolitej Polskiej Komitet Obywatelski, mający na celu rozpowszechnianie wiadomości o medalu, ułatwianie jego nabycia oraz załatwienie z upoważnienia osób zainteresowanych formalności, związanych z uzyskaniem prawa noszenia tegoż medalu; Sekretarjat Prezydjum Komitetu jest czynny w poniedziałki, środy i piątki w lokalu Bibljoteki wojskowej

D. O. K. Nr. II Lublin, ul. Szpitalna 12 w godz. od 16 do 18 (Telef. „Centrala Szefostw 16").

W porozumieniu z władzami wojskowemi Komitet ustalił wzór podania w formie prostej, przejrzystej, dogodnej tak dla wnoszących jak i władz wojskowych. Cena druku podania 5 gr. za sztukę. Również Komitet będzie mógł dostarczyć medali.

Powyższe zechcą Panowie Inspektorowie Szkolni i Dyrekcje Szkół podać do wiadomości zainteresowanym funkcjonarjuszom państwowym i nauczycielstwu, by uprawnieni mogli uzyskać Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918 — 1921 r.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

5.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 6/II. 1929 r. Nr. 2766/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych oraz Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, tudzież seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich

w sprawie nauki podczas mrozów.

W związku z panującemi od dłuższego czasu silnemi mrozami przypominam P. P. Inspektorom Szkolnym oraz Dyrekcjom szkół zarządzenie Ministerstwa W. R. i O. P. z dn 30. I. r. 1922. (Dz. U. M. W. R. i O. P. r. 1922. Nr. 6. poz. 57.), obowiązujące szkoły podczas mrozów.

Jednocześnie zwracam uwagę na wysoce niewłaściwe postępowanie, praktykowane w niektórych szkołach, że spóźniających się uczniów nie wpuszcza się za karę do klasy, trzymając ich na nieogrzewanych klatkach schodowych lub w sieniach, a co gorsza, odsyłając ich do domów, nieraz bardzo oddalonych od szkoły.

Szczególnie P. P. Inspektorzy z naciskiem zwrócą na powyższe uwagę podległego nauczycielstwa.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

6.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 6/II 1929 r. Nr. O.-1520/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych oraz państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie udziału przedstawicieli władz wojskowych w pracach Wojewódzkiego i Powiatowych Komitetów W. F. i P. W.

Na podstawie pisma Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego z dnia 7 stycznia 1929 r. Nr. 7181/Og/28.,

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem z dnia 15 stycznia 1929 r. Nr. I W. F. 269/29. podało do wiadomości, że w skład Lubelskiego Wojewódzkiego Komitetu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego wchodzą z ramienia wojska:

Dowódca Okręgu Korpusu II oraz Kierownik Okręgowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego Dowództwa Okręgu Korpusu II, jako kierownik sekretarjatu.

Udział osób wojskowych w Powiatowych (Miejskich) Komitetach Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego regulują Dowódcy Okręgów Korpusów na wniosek Kierowników Okręgowych Urzędów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

7.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 13/II 1929 r. Nr. O. - 3273/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Kierownictw publicznych i prywatnych szkół powszechnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państwowego Wyższ. Kursu naucz. w Lublinie i państw. Pedagogjum w Lublinie.

w sprawie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.

W związku z pismem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego z dnia 29 stycznia 1929 r. Nr. O - 1859/29 niżej podaną instrukcję w sprawie wycieczek szkolnych na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu, wydaną w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przesyłam do wiadomości i ścisłego przestrzegania wszelkich zawartych w niej przepisów.

Karty zgłoszeń, o których jest mowa w instrukcji, otrzymują inspektoraty szkolne (50 egzemplarzy), Dyrekcje szkół średnich, zawodowych i seminarjów nauczycielskich tak państwowych, jak i prywatnych (po 2 egz.) wprost z Kuratorjum Poznańskiego.

W toku jest już również wysyłka materjałów propagandowych o Powszechnej Wystawie Krajowej. Kuratorjum Poznańskie wysyła broszurę p. t. „Co każdy wiedzieć powinien o Powszechnej Wystawie Krajowej” do wszystkich Inspektorów Szkolnych po 100 egzemplarzy oraz do wszystkich szkół średnich, zawodowych i seminarjów nauczycielskich po 4 egzemplarze. Do inspektoratów szkolnych zostaną wysłane równocześnie egzemplarze kolorowego rolniczego plakatu reklamowego Powszechnej Wystawy Krajowej, celem umieszczenia ich w największych szkołach powszechnych wiejskich. Seminarja Nauczycielskie otrzymają po jednym egzemplarzu innego plakatu.

Rozesłane materjały propagandowe muszą być należycie wyzyskane do systematycznej propagandy na rzecz Powszechnej Wystawy Krajowej, szczególnie zaś do pogadanek we wszystkich szkołach, a w miarę możności

akże wśród miejscowego społeczeństwa. Plakaty reklamowe należy rozmieścić i zużytkować możliwie celowo.

Po dodatkowe materjały propagandowe jak i po wszelkie informacje w sprawie wycieczek na Powszechną Wystawę Krajową winny się Dyrekcje i Kierownictwa szkół zwracać wprost do Komitetu Wystawowego przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

1. załącznik.

Instrukcja

w sprawie wycieczek szkolnych na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu. Okólnik Kuratora Okr. Szk. Pozn. z dnia 15 stycznia 1929, Nr. O. 596/29. Do P. P. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i seminarjów nauczycielskich.

W wykonaniu rozporządzenia Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 października 1928 r. Nr. O. Prez. 6237/28, dotyczącego wycieczek młodzieży szkolnej na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu, podaję do wiadomości, co następuje:

1. Wszelkie wycieczki młodzieży szkolnej należy zgłaszać bezpośrednio do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego w terminie do 1 kwietnia 1929 r. Zgłoszenie należy uważać za ważnie dokonane dopiero z chwilą otrzymania potwierdzenia z Kuratorjum w Poznaniu. Po nadejściu tego potwierdzenia należy bezzwłocznie przekazać na konto Kuratorjum w P. K. O. Nr. 211608 zadatek w wysokości 1 zł. od każdego uczestnika wycieczki. Wrazie nienadesłania zadatku do dnia 15 kwietnia 1929 r. zgłoszenie jest uważane za niebyłe.

Ze względu na spodziewany duży napływ wycieczek młodzieży szkolnej zaleca się podać 3 terminy do wyboru Kuratorjum. Kuratorjum zastrzega sobie w każdym razie możność wyznaczenia innego terminu, względnie odrzucenia wniosku w razie wyczerpania kontyngentu przewidzianego na dany okres.

Zadatek przepada, jeżeli wycieczka na oznaczony czas, albo też wcale, nie przybędzie.

Kuratorjum może zapewnić opiekę, nocleg i wyżywienie tylko tym wycieczkom, które najskrupulatniej i najdokładniej będą przestrzegały podanych tu warunków.

2. Zgłoszenia wycieczki należy dokonać za pomocą karty zgłoszenia, którą otrzymać można w Kuratorjach Okręgów Szkolnych (dla szkół średnich, zawodowych i seminarjów) oraz w inspektoratach (dla szkół powszechnych). W zgłoszeniu należy podać:

a) ilość młodzieży, biorącej udział w wycieczce, z wyszczególnieniem liczby uczniów i uczennic i podaniem ich wieku;
b) ilość nauczycieli wzgl. nauczycielek, towarzyszących wycieczce;
c) dzień przybycia wycieczki do Poznania;
d) dzień odjazdu wycieczki z Poznania;
e) na ile śniadań, obiadów i kolacyj dziennie reflektuje wycieczka;

f) co pragnie zwiedzić poza Poznaniem w obrębie Okręgu Poznańskiego (Gniezno — Kruszwica — Inowrocław — Bydgoszcz; Czarnków — Międzychód — Chodzież; w okolicach Poznania: Rogalin, Kórnik, Gołuchowo);
g) nazwisko i stanowisko służbowe odpowiedzialnego kierownika;
h) czy młodzież i w jakiej liczbie przybywa z popisami (czego?) i czy w strojach regjonalnych?
i) podpis kierownika szkoły, stwierdzający, że są mu znane warunki niniejsze oraz że zgadza się na urządzenie wycieczki.

3. Rozliczenia za wszystkie zadatkowane zamówienia dokonuje odpowiedzialny kierownik wycieczki po przybyciu do Poznania. Winien on przed wyjazdem do Poznania zebrać od uczestników wycieczki należności za przewidziane wydatki zbiorowe (bilet kolejowy w obie strony, noclegi, wyżywienie, wstęp na Powszechną Wystawę Krajową) oraz pewną mniejszą sumę na wydatki nieprzewidziane.

4. Wycieczka może tylko w tym wypadku przyjechać do Poznania, jeśli otrzyma piśmienne zawiadomienie z Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego, że wszystko dla wycieczki jest przygotowane i że nic nie stoi na przeszkodzie jej przyjazdowi. • Bez takiego zawiadomienia żadna wycieczka nie może wyruszyć, gdyż Kuratorjum nie może jej zapewnić pomieszczenia. Liczenie na jakieś względy lub szczęśliwy zbieg okoliczności byłoby lekkomyślne i bezprzedmiotowe.

5. Najpóźniej na cztery dni przed oznaczonym w zgłoszeniu dniem przyjazdu wycieczki do Poznania, należy podać Kuratorjum dokładny czas przyjazdu pociągu (godzinę i minuty) oraz kierunek, z którego wycieczka przybywa. Zgłoszenie to może być dokonane telegraficznie.

6. Na każde 30 młodzieży winien towarzyszyć wycieczce co najmniej 1 nauczyciel wzgl. 1 nauczycielka.

Jeżeli wycieczka jest mieszana, t. j. składa się z uczni i uczennic, musi jej towarzyszyć conajmniej 1 nauczyciel i 1 nauczycielka (na każde 30 dzieci).

7. W wycieczkach może uczestniczyć zgodnie z cytowanem na wstępie rozporządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego tylko następująca młodzież:

a) uczniowie VI i VII oddziałów szkół powszechnych,
b) uczniowie od III do VIII kl. (włącznie) szkół średnich,
c) uczniowie szkół i kursów zawodowych,
d) uczniowie seminarjów i kursów nauczycielskich,
e) młodzież po ukończeniu lat trzynastu, znajdująca się nie niżej, niż w VI oddziale szkoły powszechnej,
f) uczestnicy kursów dla dorosłych, uniwersytetów ludowych i świetlic, prowadzonych przez Państwo, samorządy i instytucje społeczne, subsydjowane przez Państwo,
g) młodzież z Okręgu Szkolnego Poznańskiego bez względu na rodzaj szkół, mająca co najmniej ukończonych 12 lat.

Młodzież słabą, chorowitą, ułomną i t. d. należy bezwzględnie wykluczyć od udziału w wycieczce.

8. Wycieczki mogą przybywać do Poznania dopiero począwszy od 1 czerwca do końca września 1929 r. Ze względu na słabszą prawdopodobnie frekwencję w miesiącach letnich należy wyzyskać przedewszystkiem miesiące wakacyjne: lipiec i sierpień oraz ostatni miesiąc wystawowy: wrzesień.

9. Każdą wycieczkę oczekuje na dworcu o podanej poprzednio przez kierownika wycieczki godzinie przyjazdu pociągu funkcjonarjusz komisji wycieczkowej, który zaprowadzi wycieczkę do lokalu noclegowego. Funkcjonarjuszowi temu należy okazać otrzymane z Kuratorjum potwierdzenie zgłoszenia wycieczki.

Najkrótszy czas pobytu w Poznaniu wynosi 2 dni; najdłuższy — dla wycieczek z dalszych stron—4 dni. Pobyt dłuższy niż 4 dni jest niemożliwy.

10. Lokale, przeznaczone na pomieszczenie wycieczki, odbiera jej kierownik od zarządcy lokalu, stwierdzając wspólnie z nim ewtl. zauważone uszkodzenia. Zarządcy temu należy uiścić natychmiast po przybyciu taksę noclegową zgodnie ze zgłoszoną liczbą uczestników za cały czas pobytu. Równocześnie należy podać zarządcy dokładnie dzień i godzinę oddania lokalu. Godzina ta nie może przekraczać godziny 17-tej tego dnia, który został podany w zgłoszeniu, jako dzień odjazdu.

11. Wszelkie uszkodzenia i zanieczyszczenia dokonane przez wycieczkę zostaną usunięte na jej koszt.

Za wszelkie uszkodzenia jest kierownik wycieczki materjalnie odpowiedzialnym wobec Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

12. Kierownik wycieczki jest wraz z towarzyszącymi nauczycielami całkowicie odpowiedzialnym za powierzoną jego opiece młodzież w czasie całego pobytu w Poznaniu, t. j. tak w obrębie lokalu noclegowego we dnie i w nocy oraz podczas zwiedzania wystawy i zabytków miasta.

13. Wszyscy uczestnicy wycieczki winni przestrzegać ściśle regulaminu, wywieszonego w lokalu noclegowym; regulamin ten zostanie doręczony ponadto kierownikowi wycieczki po przybyciu do Poznania. Kierownik wycieczki winien pouczyć tak przed wyjazdem, jak i po przybyciu do Poznania młodzież o konieczności zachowania bezwzględnej czystości w lokalach noclegowych oraz godziwego zachowania się w czasie pobytu w Poznaniu.

14. Każda wycieczka otrzyma w Poznaniu przewodnika, który ją oprowadzi tak po wystawie, jak i po mieście według zgóry ułożonego planu, przystosowanego tak do wieku jak i rodzaju szkoły młodzieży. Jakiekolwiek samowolne zmiany tego planu przez kierowników wycieczek są wykluczone. Ewtl. specjalne życzenia należy podać już przy zgłoszeniu wycieczki. Życzenia takie będą mogły być uwzględnione jednak tylko pod warunkiem, że normalny tok odprawy innych wycieczek nie zostanie przez to naruszony.

15. Dokładne koszta pobytu w Poznaniu nie dadzą się w tej chwili jeszcze określić. Dla orjentacji zaznaczam, że ceny te będą się obracały w następujących granicach:

1. Nocleg najwyżej do 1,50 zł.
2. Całodzienne utrzymanie 2,50 zł. (śniadanie 60 gr., obiad 1 zł., kolacja 90 gr.).
3. Opłata kosztów administracyjnych i opieki lekarskiej dziennie 70 gr.
4. Jednorazowy wstęp na wystawę 1 zł.

Koszt jednodniowego pobytu w Poznaniu wraz z jednorazowem zwiedzeniem wystawy wyniesie zatem najwyżej 5,70 zł.

Ściśle obliczone koszta pobytu w Poznaniu będą mogły być podane dopiero z chwilą ukończenia wszystkich potrzebnych przygotowań.

Dla informacji kierowników wycieczek podaję, że przy zwiedzaniu miasta winni być przygotowani na inne drobne wydatki, jak np. na przejazd

tramwajem (bilet 20 gr.), wstęp do Ogrodu Zoologicznego (30. gr.) i t. p. Należy też pamiętać o pewnej drobnej kwocie na aprowizację na drogę powrotną.

16 Uczestnicy wycieczki otrzymują w Poznaniu tylko łóżko, wzgl. siennik. Każdy uczestnik wycieczki winien być zatem zaopatrzony w następujące przybory:

1. 1 koc,
2. 1 poduszkę (jasiek),
3. 1 ręcznik i mydło,
4. 1 szczotkę do obuwia (na 3 osoby),
5. 1 szczotkę do zębów,
6. dostateczną ilość bielizny,
7. o ile możności 1 prześcieradło,
8. 1 menażkę,
9. 1 naczynie półlitrowe (garnuszek emaljowany lub aluminiowy),
10. nóż, widelec, łyżkę,
11. zapas żywności na podróż do Poznania,
12. każda wycieczka winna być w posiadaniu apteczki podręcznej.

Kierownik wycieczki winien—wraz z kierownikiem odnośnego zakładu sprawdzić przed wyruszeniem wycieczki, czy wszyscy uczestnicy są zaopatrzeni w powyższe przybory; uczestnicy, którzy przyborów powyższych nie posiadają, powinni być od udziału w wycieczce wykluczeni.

Ze względu na osobistą wygodę uczestników wycieczek zaleca się, aby powyżej wymienione przedmioty były spakowane w plecakach. Aby jednak oszczędzić młodzieży zbytecznych wydatków na zakup plecaków i t. d., zaleca się, aby szkoły urządzające zbiorowe wycieczki do Poznania, zorganizowały u siebie szycie plecaków dla potrzebującej młodzieży. Zaznaczam, że młodzież nie powinna zabierać ze sobą żadnych innych pakunków (kartonów zawijanych w papier i t. p.). Pakunki takie zostaną oddane przymusowo do przechowania na dworcu w Poznaniu na koszt wycieczki.

Ze względu na spodziewany znaczny napływ cudzoziemców na P. W. K. winni kierownicy wycieczek zwrócić baczną uwagę na jak najschludniejszy wygląd młodzieży.

17. Zniżka na kolejach wynosi dla wycieczek szkolnych w myśl zarządzenia Ministerstwa Komunikacji z dnia 12 listopada 1928 r. (III/14054/28) 66 proc. w każdą stronę.

Organizatorzy wycieczek winni sobie zawczasu zapewnić u miejscowych władz kolejowych przejazd kolejowy do Poznania. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego w sprawach, dotyczących przejazdu wycieczek, pośredniczyć nie będzie.

Uwaga: Kuratorjum Okr. Szk. Pozn. podjęło wysyłkę materjału propagandowego o P. W. K do wszystkich inspektoratów szkolnych, dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz seminarjów nauczycielskich. P. P Inspektorzy i Dyrekcje zechcą dopilnować, aby materjały te zostały należycie przez szkoły i nauczycielstwo wyzyskane do systematycznej propagandy na rzecz P. W. K.

W sprawie masowych przejazdów kolejowych zaleca się wejść w porozumienie z filjami biura „Orbis” względnie z jego Centralą we Lwowie, ul. Jagiellońska 22.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *Dr. J. Namysł.*

8.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 10/I. 1929 r. Nr. II — 32044/ex 28.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, Państwowego Pedagogjum w Lublinie i Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Lublinie

w sprawie Wystawy Poznańskiej.

Uwzględniając prośbę Polskiego Biura Podróży „Orbis", podaję do wiadomości Dyrekcyj (P. P. Inspektorów Szkolnych), że Biuro to przystąpiło do organizacji wycieczek, związanych ze zwiedzaniem Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, a przytem i innych okolic Polski.

B. P. „Orbis" bierze tu przedewszystkiem pod uwagę wycieczki szkolne pod kierunkiem i dozorem nauczycieli i Dyrekcjom szkół wszelkiego typu, które się zwrócą do niego w tej sprawie, gotowe jest ułatwić zorganizowanie wycieczki, mając na myśli specjalne pociągi, zniżki cen biletów (66%), nocleg w Poznaniu i przewodników po Wystawie.

Informacyj wszelkich udziela Kierownictwo oddziału turystycznego B. P. „Orbis" we Lwowie, ul. Jagiellońska Nr. 22.

Komunikując powyższe, zwracam jednocześnie uwagę na okólnik Kuratorjum z dnia 7/XII. r. 1928 Nr. 254 oraz na okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 28/X. 1928 r. (Dz. U. M. W. R. i O. P. Nr. 13, r. 1928 poz. 214), który zawiera bardzo szczegółowe wskazówki, dotyczące organizowania wycieczek młodzieży szkolnej na Wystawę Powszechną w Poznaniu. Komitet Wystawowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego czyni już przygotowania na przyjęcie wycieczek szkolnych i pragnie im zapewnić kwatery, wyżywienie i przewodników.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

9.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 18/I 1929 r. Nr. I—1295/29.

Do Panów Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych seminarjów nauczycielskich męskich i żeńskich oraz do Dyrekcyj państwowych gimnazjów żeńskich i męskich w Okręgu

w sprawie egzaminu praktycznego dla nauczycieli szkół powszechnych.

Na podstawie art. 7 rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 roku (Dz. U. R. P. Nr. 28 poz. 258) oraz w myśl § 2 zarządzenia Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 grudnia 1928 roku (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z 1929 r. Nr. 1

poz. 3) ustanawiam dla Okręgu Szkolnego Lubelskiego 11 Państwowych Komisyj Egzaminacyjnych celem przeprowadzenia praktycznych egzaminów dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

W związku z tem okrąg szkolny zostaje podzielony na następujące rejony egzaminacyjne:

I. rejon — dla nauczycieli z powiatów węgrowskiego, sokołowskiego i siedleckiego z siedzibą Komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem w Siedlcach,

II. rejon — dla nauczycieli z powiatów łukowskiego i radzyńskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w publicznej szkole powszechnej Nr. 3 w Łukowie,

III. rejon — dla nauczycieli z powiatów bialskiego i konstantynowskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem męskiem w Leśnej Podlaskiej, w pow. konstantynowskim,

IV. rejon — dla nauczycieli z powiatów garwolińskiego i puławskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem gimnazjum męskiem w Puławach,

V. rejon — dla nauczycieli z powiatu lubelskiego i m. Lublina z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem męskiem w Lublinie, ul. Prezydenta Narutowicza Nr. 2.

VI. rejon — dla nauczycieli z powiatów lubartowskiego i janowskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem żeńskiem w Lublinie, Plac Katedralny,

VII. rejon — dla nauczycieli z powiatów włodawskiego i krasnostawskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem męskiem w Chełmie,

VIII. rejon — dla nauczycieli z powiatu chełmskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem żeńskiem w Chełmie,

IX. rejon — dla nauczycieli z powiatu zamojskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem żeńskiem w Zamościu,

X. rejon — dla nauczycieli z powiatów biłgorajskiego i tomaszowskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem męskiem w Szczebrzeszynie,

XI. rejon — dla nauczycieli z powiatu hrubieszowskiego z siedzibą komisji egzaminacyjnej w państwowem seminarjum nauczycielskiem męskiem w Turkowicach, pow. hrubieszowski.

Powyższy podział na rejony zechcą P. P. Inspektorzy podać bezzwłocznie do wiadomości nauczycieli szkół powszechnych.

Skład każdej komisji egzaminacyjnej będzie niebawem podany do wiadomości PP. Inspektorów.

Celem należytego doboru członków Komisji Egzaminacyjnych zechcą PP. Inspektorzy *do dnia 5 lutego r. b.* przedstawić z pośród nauczycielstwa, zatrudnionego w powiecie, przynajmniej 30 kandydatów na członków komisji egzaminacyjnej.

Przy wyborze kandydatów należy mieć na względzie doniosłe znaczenie dla szkolnictwa powszechnego Komisyj Egzaminacyjnych i na człon-

ków komisji proponować ludzi wybitnych z pośród nauczycielstwa, którzy dają gwarancję sumiennego i umiejętnego wykonania powierzonych im czynności.

Za zgłoszonych kandydatów czynię osobiście odpowiedzialnymi PP. Inspektorów.

Przedstawiając kandydatów, nadeślą PP. Inspektorzy oceny kwalifikacyjne kandydatów (arkusze nauczycielskie, wykazy stanu służby, opinje własne i spostrzeżenia).

Dokumenty te dla pośpiechu można przysyłać w oryginale. Po zamianowaniu komisji dokumenty będą zwrócone.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

10.

Zmiany w planach godzin dla siedmioklasowych publicznych szkół powszechnych i gimnazjów państwowych.

P. Minister W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 2 stycznia r. 1929 (Dz. U. M. W. R. i O. P. r. 1929 Nr. 1 poz. 1) polecił wprowadzić zmiany w planach godzin dla siedmioklasowych publicznych szkół powszechnych i gimnazjów państwowych.

Zgodnie z tem zarządzeniem przejściowe plany godzin szkolnych na drugie półrocze r. 1928/29 i na r. 1929/30 ustalone zostały w następującej postaci:

Plan przejściowy godzin szkolnych dla siedmioklasowej szkoły powszechnej na drugie półrocze roku szkolnego 1928/29 i rok szkolny 1929/30.

PRZEDMIOTY	ODDZIAŁY						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Religja	2	2	2	2	2	2	2
Język polski	14/2	7[1])	6[1])	6[1])	4	4	4
Język nowoż. obcy	—	—	—	—	5	3	4
Historja	—	—	2	2	2	2	2 (Historja i Geografja łącznie)
Geografja	—	—	2	2	2	2	
Nauka o przyrodzie	—	—	2	2	2	2	4[2])
Rachunki z geometrją	6/2	4	4	4	4	4	4
Rysunek	2/2	2	2	2	2	2	2
Roboty ręczne	2/2	2	3	4	2	4	4
Śpiew	2/2	2	2	2	2	2	1
Cwiczenia cielesne	6/2	3[3])	3[3])	3[3])	3[3])	3[3])	3[3])
Razem	16	22	28	29	30	30	30

1) Z tych godzin jedną przeznacza się na naukę pisma.

2) W r. szk. 1928/29 nauka odbywa się według obecnego programu, w r. szk. 1929/30 przeznacza się z tych godzin jedną na naukę higjeny.

3) W każdym oddziale, w którym organizacja pracy na to pozwala, jest pożądane 6/2, t. j. 6 razy po pół godziny szkolnej, zamiast 3 razy po jednej godzinie.

Plan przejściowy dla gimnazjum niższego:

PRZEDMIOTY	Drugie półrocze r. szk. 1928/29			Rok szkolny 1929/30		
	Klasy			Klasy		
	I	II	III	I	II	III
Religja	2	2	2	2	2	2
Język polski	4	4	4	4	4	3
Język nowożytny obcy	5	5	4	5	5	5
Historja	2	2	1	2	2	1
Geografja	2	2	2	2	2	2
Nauka o przyrodzie	2	3	5	2	2	5
Rachunki z geometrją	4	4	4	4	4	4
Rysunek	2	2	2	2	2	2
Roboty ręczne	2	2	2	2	2	2
Śpiew	2	1	1	2	2	1
Ćwiczenia cielesne	3	3	3	3	3	3
Razem...	30	30	30	30	30	30

Plan przejściowy dla gimnazium wyższego.
Drugie półrocze roku szkolnego 1928/29.

PRZEDMIOTY	KLASY									
	IV		V		VI		VII		VIII	
	Wydział									
	matem. przyr.	hum.	matem. przyr.	hum.	matem. przyr.	hum.	matem. przyr.	hum.	matem. przyr.	hum.
Religja	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Język polski	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4
Język łaciński	—	5	—	5	—	5	—	5	—	4
Język nowożytny obcy	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4
Historja	3	3	3	4	3	4	3	5	} 4	} 4
Geografja	2	2	3	2	—	—	—	—		
Przyrodoznawstwo	2	2	3	2	3	—	3	—	3 albo0[1])	—
Higjena	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
Fizyka i kosmografja	4	—	—	—	5	—	5	—	5	—
Fizyka z chemją i kosmogr.	—	—	—	—	—	3	—	4	—	4
Chemja	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
Matematyka	4	4	5	4	5	4	5	3	5	3
Propedeutyka filozofji	—	—	—	—	—	—	—	—	0 albo3[1])	3
Rysunek	2	2	2	1	2	} 2[1])	} 2[2])	} —[2])	} 2[2])	} —[2])
Śpiew i muzyka	—	—	—	—	1					
Roboty ręczne	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ćwiczenia cielesne	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Razem...	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Uwaga: ad wydz. mat.-przyr.: [1]) Biologja albo propedeutyka filozofji,
[2]) Rysunek albo śpiew i muzyka.
ad wydz. humanist.: [1]) Rysunek albo śpiew i myzyka.
[2]) Rysunek oraz śpiew i muzyka przestają być przedmiotami obowiązkowemi.

Plan przejściowy dla gimnazjum wyższego.
Rok szkolny 1929/30.

PRZEDMIOTY	KLASY									
	IV		V		VI		VII		VIII	
	Wydział									
	matem. przyr.	hum.	matem. przyr	hum.	matem. przyr.	hum.	matem. przyr.	hum.	matem przyr.	hum.
Religja	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Język polski	4	4	3	4	3	4	4	4	4	4
Język łaciński	—	6	—	5	—	5	—	5	—	4
Język nowożytny obcy .	3	4	3	4	3	3	3	4	3	4
Historja	2	3	2	4	3	4	3	5	3	3
Geografja	2	2	2	2	2	2	—	—		
Przyrodoznawstwo . . .	2	2	3	2	3	—	3	—	—	—
Fizyka z chemją i kosmogr.	4	—	4	—	4	3	5	4	5	4
Matematyka	4	4	4	4	5	4	5	3	5	3
Propedeutyka filozofji .	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Rysunek	2	—	2	—	2	—	2	—	2	—
Roboty ręczne	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Cwiczenia cielesne . . .	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Razem . .	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

Uwaga: ad wydział mat. - przyr.: przedmioty nadobowiązkowe: śpiew i muzyka, roboty ręczne (poza godzinami obowiązkowemi);

ad wydz. humanist.: przedmioty nadobowiązkowe: rysunek, śpiew i muzyka, roboty ręczne.

Jednocześnie P. Minister zapowiedział, iż osobna instrukcja określi zmniejszenie materjału naukowego w programach nauczania w związku ze zmniejszoną liczbą godzin. Instrukcja ta ukazała się w Nr. 2 Dz. U. Min. Wyzn. Relig. i Ośw. Publ r. 1929 poz. 19.

B. (Szkolnictwo powszechne).

11.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 17/XI 1928 r. Nr. 232/ex 28.

do Panów Inspektorów szkolnych i Rad szkolnych w okręgu

w sprawie niemożności piastowania przez Starostów godności przewodniczących Rad szkolnych powiatowych.

Przypominajac o konieczności przesyłania Kuratorjum protokółów z posiedzeń Rad Szkolnych każdorazowo w ciągu 2-ch tygodni po odbytem posiedzeniu tychże Rad, konstatuję, że tu i ówdzie — ze względu na fałszywą interpretację Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 go stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz adminisracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 86) — czynności niektórych Rad Szkolnych, a za niemi i Dozorów Szkolnych osłabły w przekonaniu, że organa samorządu szkolnego przestaną istnieć.

W związku z tem podkreślam na podstawie wyjaśnień oficjalnych, danych mi w Ministerstwie W. R. i O. P., że cytowane Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej nic o skasowaniu Rad Szkolnych lub innych organów samorządu szkolnego nie mówi.

Jednocześnie podaję do wiadomości i stosowania treść zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 15 października 1928 r. Nr. I-14586/28 w sprawie, umieszczonej w nagłówku niniejszego okólnika.

Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, że w myśl art. 36 obowiązujących na terenie województw centralnych „Przepisów tymczasowych o szkołach elementarnych w Królestwie Polskiem", zatwierdzonych ustawą z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. Ust. R. P. Nr. 50 poz. 304), przewodniczącym Rady Szkolnej Powiatowej może być wybrany wyłącznie jeden z jej członków.

Starosta, nie będący członkiem Rady Szkolnej Powiatowej, lecz mający jedynie prawo — w myśl art. 30 (ustęp ostatni) — brać udział w posiedzeniach Rady, nie może być wybrany przewodniczącym tej Rady; Starosta może być obrany na przewodniczącego Rady Szkolnej tylko wówczas, gdy *piastuje mandat członka tejże Rady* (np. z wyboru przez Sejmik powiatowy).

Wyjaśnienie to zostało podane również do wiadomości PP. Wojewodów białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego i warszawskiego.

Zechcą Panowie Inspektorowie Szkolni porozumieć się z PP. Przewodniczącymi Rad Szkolnych, celem spowodowania najsprawniejszego funkcjonowania tych Rad i podległych im organów samorządu szkolnego. W razie potrzeby należy dokonać przeglądu składu osobowego Rad Szkolnych i Dozorów Szkolnych i w odniesieniu do członków, nieuczęszczają-

cych na posiedzenia, zastosować art. 45 względnie 63 „Przepisów tymczasowych o szkołach elementarnych”, a na miejsce tych członków, zgodnie z temiż przepisami, powołać nowych członków, którzy wzięliby czynny udział w pracy samorządu szkolnego.

Wkońcu, celem usunięcia wątpliwości, wyjaśniam, że okólnik Pana Wojewody Lubelskiego z dnia 17/X 1928 r. Nr. 15105/Pr., podany Panom Inspektorom Szkolnym do wiadomości w okólniku Kuratorjum Nr. 219 z dn. 29/X 1928 r., nie odnosi się do Rad Szkolnych, ani też do żadnych innych organów samorządu szkolnego.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *K. Pieracki.*

12.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 6/II 1929 r. Nr. O.-2270/ex 28.

do Panów Inspektorów szkolnych i Rad szkolnych powiatowych w okręgu

w sprawie pieczęci urzędowych.

Nawiązując do okólnika Kuratorjum O. S. Lubelskiego z dnia 27 listopada 1928 r. Nr. 241, zawiadamiam, że reskryptem z dnia 23 stycznia 1929 r. Nr. I-Prez. 330/29 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaznaczyło, iż nie uważa narazie za wskazane wywieranie jakiegokolwiek wpływu na dozory i opieki szkolne w kierunku zamawiania, względnie zgłaszania przez nie zamówień na nowe pieczęcie urzędowe do tuszu i laku.

Ewentualnych dokonanych już przez dozory i opieki szkolne zamówień na pieczęcie nie należy kierować do Mennicy Państwowej, lecz wstrzymać się z ich zamawianiem aż do dalszego zarządzenia Ministerstwa.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

13.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 6/II 1929 r. Nr. I - 2758/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych

w sprawie przesyłania podań o dopuszczenie do egzaminu eksternów z Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

W związku z przesyłaniem przez Panów Inspektorów podań o dopuszczenie do egzaminu nauczycieli, którzy pragną złożyć egzamin jako eksterni z programu Wyższego Kursu Nauczycielskiego lub jednej części, wymienionej w § 42 Statutu P. W. K. N. wyjaśniam, co następuje:

W myśl postanowień § 31 zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 1 lipca 1928 r. o organizacji Państwowych Wyższych Kursów Nauczycielskich (Dz. Urz. Min. Nr. 9 poz. 153) podanie o dopuszczenie do egzaminu nauczyciel składa do Inspektora Szkolnego. Inspektor Szkolny po dołączeniu odpisu wykazu stanu służby i wykazu kwalifikacyjnego i sprawdzeniu, czy kandydat odpowiada warunkom § 15 Statutu Wyższych Kursów Nauczycielskich, przesyła podanie bezpośrednio Komisji Egzaminacyjnej do decyzji.

Jednocześnie zechcą Panowie Inspektorzy przestrzegać terminów wnoszenia podań tych nauczycieli o dopuszczenie do egzaminów.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

C. (Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i seminarja nauczycielskie).

14.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
Nr. I. W. F.—551/29.

Warszawa, dnia 26 stycznia 1929 roku.

Powiększenie liczby godzin wychowania fizycznego w szkole—instrukcja.

Powiększenie od 2-go półrocza r. szkol. 1928/29 liczby godzin, przeznaczonych na wychowanie fizyczne w 3 najniższych klasach gimnazjów państwowych, może nastręczyć pewne trudności w wypadkach, gdy sala gimnastyczna nie może już wystarczyć, lub nauczyciel ćwiczeń cielesnych, którym szkoła rozporządza, nie może objąć wszystkich potrzebnych godzin.

Na okres nadchodzącego półrocza zarządzam w tym celu następujące środki zaradcze lub zastępcze:

A. Gdy nie wystarcza gimnastyczna sala szkolna, należy:

1) przedewszystkiem wypożyczyć odpowiednią salę innej szkoły, możliwie najbliższej, o ile ta nie jest jeszcze całkowicie wyzyskana na cele szkolne,

2) łączyć dwa równoległe oddziały lub najbliższe starszeństwem klasy w jedną klasę na lekcje wychowania fizycznego, jeśli powstała w ten sposób grupa nie przekracza 40 kilku ćwiczących, a wymiary i urządzenia sali na to pozwalają,

3) wyzyskać trzecią godzinę lekcji tygodniowo na sporty, gry i zabawy ruchowe na boiskach,

4) w razie niemożności zastowania jednego z wyżej wymienionych środków i ich kombinacyj nie wprowadzać trzeciej godziny wychowania fizycznego tygodniowo, począwszy od klasy trzeciej w dół, ale i nie zastępować żadnym innym przedmiotem ogólnokształcącym. Kasowanie jednej godziny może obejmować jedynie okres zimowy. Już z wczesną wiosną należy wprowadzić w jej miejsce sporty, gry i zabawy ruchowe.

W wypadku zastosowania pkt. 3-ciego należy o ile możności przeznaczać godziny gier i zabaw na koniec rozkładu zajęć szkolnych, aby młodzież mogła wracać wcześniej do domu, jeśliby wskutek warunków atmosferycznych godzina ta wyjątkowo odpaść musiała.

B. Jeśli nauczyciel ćwiczeń cielesnych nie może objąć wszystkich godzin wychowania fizycznego nawet przy ewentualnem zastosowaniu środka zaradczego, wskazanego pod A. pkt. 2, należy:

1) na ewentualne trzecie godziny w tygodniu, przeznaczone na gry i zabawy ruchowe, łączyć razem po dwie klasy,

2) powierzyć trzecie godziny w klasach najniższych jednemu z nauczycieli danej szkoły, obeznanemu w prowadzeniu gier i zabaw ruchowych lub sportów,

3) jeśli możliwe budżetowo, polecić prowadzenie lekcyj nie objętych przez nauczyciela fachowca danej szkoły lub tylko trzecich godzin (gry i zabawy) zależnie od kwalifikacji nauczycielowi innej jakiejkolwiek szkoły.

W wypadku, gdy wychowanie fizyczne w jednej klasie prowadzi z konieczności dwóch nauczycieli (fachowiec gimnastykę metodyczną, a drugi gry i zabawy) stawia ocenę okresową i roczną z wychowania fizycznego nauczyciel ćwiczeń cielesnych, nauczyciel zaś prowadzący zastępczo gry i zabawy komunikuje mu tylko swoje spostrzeżenia, zachowuje jednak pełne prawa nauczyciela, uczącego w danej klasie, w ocenie pilności i sprawowania ucznia.

Podsekretarz Stanu (—) *Sł. Czerwiński.*

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego.
Nr. II. 2272/29. Lublin, dnia 4 lutego 1929 r.

Dyrekcjom gimnazjów państwowych i prywatnych

do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

D. (Szkolnictwo zawodowe).

15.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 5/II 1929 r. Nr. O. - 760/29.

do Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół zawodowych

w sprawie regulaminu dla kierowników warsztatów oraz innych szkolnych zakładów wytwórczych w państwowych szkołach technicznych i rzemieślniczo-przemysłowych.

Niżej załączony okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 stycznia 1929 r. Nr. III A.—197/29 podaję do wiadomości i stosowania.

Kurator Okręgu Szkolnego: (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

Okólnik.

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego—w sprawie regulaminu dla kierowników warsztatów, oraz innych szkolnych zakładów wytwórczych w państwowych szkołach technicznych i rzemieślniczo-przemysłowych.

Zarządzam wprowadzenie w życie załączonego regulaminu dla kierowników warsztatów, oraz innych szkolnych zakładów wytwórczych w państwowych szkołach technicznych i rzemieślniczo-przemysłowych.

Warszawa, dnia 20 grudnia 1928 r. Nr. III. T. C.—11782/28.

Podsekretarz stanu (—) *Sł. Czerwiński.*

REGULAMIN.

§ 1. Kierownik warsztatu, względnie innego szkolnego zakładu wytwórczego, obowiązany jest do pełnienia czynności nauczycielskich oraz administracyjnych, związanych z nauką i pracą w warsztacie, względnie innym szkolnym zakładzie wytwórczym, a w szczególności:

a.) kieruje nauką warsztatową uczniów i sprawuje nadzór nad ich zachowaniem się przy pomocy instruktorów i asystentów,
b.) zarządza ruchem warsztatowym,
c.) kieruje wytwórczością warsztatową i przyjmuje zamówienia,
d.) czuwa nad racjonalnem stosowaniem organizacji pracy,
e.) czuwa nad całością, stanem inwentarza i jego zaopatrzeniem,
f.) prowadzi, przy pomocy personelu warsztatowego, magazyn oraz wszelkie przepisane księgi, związane z wytwórczością warsztatu, względnie innego szkolnego zakładu wytwórczego,
g.) ponosi odpowiedzialność za bezpieczeństwo pracujących,
h.) spełnia wszelkie inne czynności, wchodzące w zakres kierownictwa warsztatu względnie innego szkolnego zakładu wytwórczego, z polecenia dyrektora szkoły.

§ 2. Nauczyciel, pełniący obowiązki kierownika warsztatu lub innego szkolnego zakładu wytwórczego, obowiązany jest przebywać w warsztacie, względnie szkolnym zakładzie wytwórczym, w ciągu 36 całkowitych godzin na tydzień, przyczem, o ile jest nauczycielem mianowanym, otrzymuje za te czynności uposażenie, przysługujące mu, jako nauczycielowi, na mocy ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9/X 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924) i ustaw z dn. 22/XII 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 129 poz. 918) i z dn. 1/III 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27 poz. 207) oraz wynagrodzenie dodatkowe, przewidziane Rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dn. 18/II 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 114). O ile nauczyciel, pełniący obowiązki kierownika warsztatu, względnie szkolnego zakładu wytwórczego, jest pracownikiem kon-

traktowym, otrzymuje za te czynności wynagrodzenie, jak za 18 godzin lekcji kat. IV, stosownie do okólnika z dn. 30/III 1926 r. Nr. O.-Prez. 1130/26 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 6 poz. 50.) oraz dodatkowe wynagrodzenie, przewidziane Rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dn. 18/II 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 114).

§ 3. O ile warsztat, względnie inny szkolny zakład wytwórczy, czynny jest ponad 36 godzin na tydzień, kierownikowi mogą być przydzielone dodatkowe godziny kierownictwa w liczbie nie przekraczającej 10 godzin na tydzień.

§ 4. Godziny obecności kierownika warsztatu, względnie innego szkolnego zakładu wytwórczego, w warsztacie lub szkolnym zakładzie wytwórczym, ustala dyrektor szkoły w porozumieniu z kierownikiem, w rozmiarach przewidzianych w §§ 2 i 3 niniejszego zarządzenia.

§ 5. Nauczycielowi, pełniącemu obowiązki kierownika warsztatu lub innego szkolnego zakładu wytwórczego, mogą być również powierzone w szkole lekcje, z tem zastrzeżeniem, że muszą się one odbywać poza godzinami, wymienionemi w §§ 2, 3 i 4 niniejszego zarządzenia.

§ 6. Przepisy niniejsze będą stosowane w tych warsztatach oraz innych szkolnych zakładach wytwórczych, do których zostaną wprowadzone osobnem zarządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

F. (Sprawy finansowe).

16.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 7/I 1929 r. Nr. O.-33/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie dodatku za mieszkanie.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 grudnia 1928 roku Nr. O R. 15233/28, wystosowanego na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 22 grudnia 1928 roku Nr. D. III. 39541/1, zawiadamiam, że uchwałą z dnia 20 grudnia 1928 roku Rada Ministrów podwyższyła od dnia 1 stycznia 1929 roku stawki dodatku mieszkaniowego, ustalone art. 1 ustawy z dnia 22 grudnia 1925 roku o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. Ust. R. P. Nr. 129, poz. 918) w tym stosunku, w jakim wzrosło komorne w domach, podlegających ustawie z dnia 11 kwietnia 1924 r. o ochronie lokatorów (Dz. Ust. R. P. Nr. 39, poz 406) w czasie od 1 grudnia 1925 roku do 1 stycznia 1929 roku.

Prawo do dodatku na mieszkanie przysługuje:

a) funkcjonarjuszom państwowym w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 116, poz. 924),

b) emerytom cywilnym i wojskowym.

Do dodatku na mieszkanie, dla wymienionych wyżej funkcjonarjuszów państwowych, mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. art. 11, 12 i 13 powołanej ustawy z dnia 9 października 1923 roku (Dz. Ust. R. P. N. 116, poz. 924).

Wysokość dodatku na mieszkanie zależna jest od grupy uposażenia, miejscowości, w której osoba ma siedzibę urzędową, oraz od stosunków rodzinnych w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 9 października 1923 r.

Kwoty, należące się tytułem dodatku na mieszkanie funkcjonarjuszom państwowym od V do XVI. stopnia na terenie b. zaboru rosyjskiego, z pominięciem miasta stołecznego Warszawy, podaję poniżej:

Grupa uposażenia	Miejscowości, mające mieszkańców:			
	więcej niż 80.000. klasa I.	więcej niż 40.000. klasa II.	więcej niż 10.000. klasa III.	mniej niż 10.000. klasa IV.
utrzymujący rodzinę V. st. sł. .	114,30	101,29	89,29	76,29
Samotni V. st. sł. utrzymujący rodzinę VI. i VII.	65,00	58,00	51,00	44,00
Samotni VI. i VII. oraz utrzymujący rodzinę VIII — XII. st. sł.	42,67	37,67	33,67	28,67
Utrzymujący rodzinę od XIII do XVI.	30.00	27,00	24,00	22,00
Samotni od VIII do XVI . . .	20.00	18,00	16,00	15,00

Podając powyższe do wiadomości, polecam Panom Inspektorom Szkolnym przedłożyć mi w możliwie najkrótszym czasie wykazy nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którym przysługuje dodatek na mieszkanie od dnia 1 stycznia 1929 roku; w wykazach tych nauczyciele mają być wpisani gminami, względnie rejonami płatniczemi

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

17.

O K Ó L N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 6/II 1929 r. Nr. O.-2271/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. Kursu naucz. oraz państw. Pedagogjum w Lublinie

w sprawie dodatku mieszkaniowego za luty i marzec 1929 r.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 24 stycznia 1929 r. Nr. I. R. 907/29 zawiadamiam, że Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 18 stycznia r. b. Nr. D. III. 176/1 zarządziło wypłatę dodatku na mieszkanie za miesiąc luty i marzec r. b. w wysokości, podanej w tutejszym okólniku z dnia 7 stycznia 1929 r. Nr. O.-33/29. (Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Lubelskiego ze stycznia 1929 r. Nr. 1. poz. 16).

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

18.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 4/II 1929 r. Nr. O.-673/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie wymiaru szczebla uposażenia w wypadkach przejścia do państwowej służby cywilnej z innych rodzajów służby.

Podaję do wiadomości treść okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 13 lipca 1928 r. Nr. O.—Prez. 4624/28 ze zmianami, uwidocznionemi w reskrypcie tegoż Ministerstwa z dnia 5 stycznia 1929 r. Nr. I-Prez. 36/29:

1. W wypadkach bezpośredniego przejścia do państwowej służby cywilnej, unormowanej ustawą z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 21 poz. 164), względnie Rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. Ust. R. P. Nr. 28 poz. 257) i z dnia 22/III. 1928 r. o Straży Granicznej (Dz. Ust. R. P. Nr. 37 poz. 349), z innej służby państwowej, unormowanej innemi przepisami prawnemi, z wyjątkiem służby sędziowskiej i prokuratorskiej, wymierza się szczebel uposażenia w grupie, otrzymanej z tytułu nominacji, w sposób następujący:
   a) jeżeli osoba, przechodząca do państwowej służby cywilnej, otrzymuje przy nominacji tę samą grupę uposażenia, jaką posiadała w służbie poprzedniej, zatrzymuje szczebel uposażenia dotychczas posiadany;
   b) jeżeli grupa uposażenia uzyskana przy nominacji jest wyższa od poprzednio posiadanej, wymierza się szczebel uposażenia analogicznie, jak przy awansach;
   c) jeżeli grupa uposażenia, uzyskana przy nominacji, jest niższa od poprzednio posiadanej, wymierza się szczebel uposażenia, odpowiadający alfabetycznie szczeblowi w poprzednio posiadanej grupie wyższej.

2. Rozporządzenie powyższe obowiązuje od dnia 1 lipca 1928 r. Dotyczy ono również wypadków przejścia przed 1 lipca 1928 r., nie daje jednak prawa do różnicy uposażenia za czas ubiegły.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

19.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 6/II 1929 r. Nr. O. - 2273/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. Kursu naucz. w Lublinie

w sprawie wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych i nieetatowych.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 23 stycznia 1929 roku Nr. I — 19308/28 wyjaśniam, że jeżeli zachodzi konieczność zatrudnienia nauczyciela kontraktowego z terminem, przypadającym w środku miesiąca, należy w umowie zaznaczyć, że za część miesiąca z początkiem lub z końcem stosunku umownego otrzyma wynagrodzenie pro rata parte obliczone według uposażenia całomiesięcznego. Zasadniczo jednak należy zawierać umowy służbowe z ważnością od dnia 1 lub 16 miesiąca.

W stosunku do nauczycieli nieetatowych (duszpasterzy i nauczycieli religji) należy również stosować zasadę podaną powyżej, tembardziej, że wynagrodzenie tej kategorji określone jest w stosunku rocznym, a płatne jest w 10 ratach miesięcznych.

Również wyjaśniło Ministerstwo, że nauczyciel etatowy, któremu po rozpoczęciu roku szkolnego (półrocza) udzielono urlopu płatnego, przez czas urlopu zatrzymuje pełne uposażenie do jakiego miał prawo z chwilą otrzymania urlopu na podstawie art. 40-45 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924). Wypłatę dodatkowego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe na podstawie art. 46 powołanej ustawy wstrzymać należy z końcem miesiąca, w którym rozpoczął urlop płatny. Ponowną wypłatę tego dodatku zarządzić należy po ukończeniu urlopu przy zastosowaniu art. 11 punkt. c) powołanej ustawy.

Kurator Okręgu szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

20.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 4/II 1929 r. Nr. O. - 944/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego pedagogjum w Lublinie

w sprawie zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym.

Reskryptem z dnia 9 stycznia 1929 r. Nr. 0.-Prez. 8255/28 wyjaśniło Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na skutek pisma Ministerstwa Skarbu z dn. 14 grudnia 1928 r. N. D. I. 13648/5/28, że w przypadkach przesiedlenia się emerytowanego funkcjonarjusza państwowego w miejscowości, gdzie niema komunikacji kolejowej, lub wodnej, należy zwracać należycie udowodnione koszty przewozu urządzenia domowego, dokonanego furmankami, względnie autem ciężarowem, lub w inny sposób, do wysokości przewidzianego ryczałtu.

W powyższych wypadkach, rachunki przewozu winny zawierać ilość kilometrów odbytej drogi kołowej, względnie wodnej, nadto winny być potwierdzone przez odnośny magistrat (urząd gminny) że zapłacona cena odpowiada miejscowym stosunkom.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

21.

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 4/II 1929 r. Nr. O. - 473/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz państw. Wyższ. Kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie

w sprawie obrotu bezgotówkowego.

Pismem z dnia 28 listopada 1928 r. Nr. D. VII 2118/2. Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Prezydjum Pocztowej Kasy Oszczędności oznajmiło, że ze względu na to, iż szerokie stosowanie obrotów bezgotówkowych ma doniosłe znaczenie dla interesów Skarbu Państwa, Ministerstwo Skarbu od początku założenia podstaw orga-

nizacji rachunkowo-kasowej w Państwie Polskiem rozwija systematycznie obroty bezgotówkowe tak między kasami skarbowemi, jakoteż między temi kasami i instytucjami państwowemi a Pocztową Kasą Oszczędności, oraz Bankiem Polskim i dlatego uznaje popieranie akcji P. K. O., mającej na celu rozpowszechnianie wśród społeczeństwa znaczenia udogodnień i korzyści, jakie daje w obrocie pieniężnym obrót czekowy P. K. O. za wszechmiar wskazane.

O ile w grę wchodzą władze i urzędy państwowe, stosowanie obrotów P. K. O. może odbywać się oczywiście tylko na zasadzie obowiązujących przepisów rachunkowo-kasowych (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu Nr. 45 z 1921 roku), oraz zgodnie z postanowieniami części I p. 2 planu stabilizacyjnego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 października 1927 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 88 poz. 789.)

Na podstawie ustalonych zasad regulowania obrotu pieniężnego między kasami skarbowemi a instytucjami bankowemi oraz w myśl zasad, obowiązującego systemu rachunkowo-kasowego, władzom i urzędom administracyjnym, realizującym potrzeby swej gospodarki pieniężnej w kasach skarbowych, nie wolno bez uzyskania zgody Ministerstwa Skarbu w każdym poszczególnym wypadku otwierać sobie rachunków bieżących w instytucjach bankowych, lecz wszystkie wolne fundusze tych władz powinny być lokowane w kasach skarbowych. Wymienione władze mogą działać przy wpłatach i wypłatach jedynie za pośrednictwem kas skarbowych, które posiadają rachunki w P. K. O. i Banku Polskim.

Instytucje, podległe Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, posiadające za zgodą Ministerstwa Skarbu konta czekowe w P. K. O., zechcą stosować w jak najszerszej mierze obrót bezgotówkowy w P. K. O. w trybie przelewów sum z posiadanych kont na konta klijentów i odwrotnie.

Powyższe podaję do wiadomości i stosowania na skutek reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 grudnia 1928 roku Nr. O. R. 15063/28.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

22.

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 9/I 1929 roku

do Kuratorjów Okręgów Szkolnych

w sprawie opłat za praktyczne egzaminy nauczycielskie.

W myśl § 6 i § 27 Przepisów w sprawie praktycznego egzaminu na nauczyciela publicznej szkoły powszechnej z dnia 14 grudnia 1928 r. (Dz. Urz. z r. 1929 nr. 1, poz. 3) zarządzam w porozumieniu z Ministrem Skarbu) pismo Min. Skarbu z dnia 5 stycznia 1929 r., nr. D. VII-2226/2/28 co następuje:

I. Opłata za praktyczny egzamin na nauczyciela publicznych szkół powszechnych wynosi 40 zł.

II. Nauczyciel, ubiegający się o dopuszczenie do egzaminu, składa wspomnianą opłatę w Kasie Skarbowej w siedzibie Kuratorjum *na rachunek specjalny* „Taksa egzaminacyjna nauczycieli szkół powszechnych", czyniąc to bądź bezpośrednio, bądź przekazem pocztowym, bądź wreszcie zapomocą blankietów nadawczych P. K. O. na konto wspomnianej Kasy Skarbowej. We wszystkich trzech wypadkach nauczyciel powinien dokładnie podać wyżej wskazaną nazwę rachunku specjalnego dla uniknięcia zapisania kwoty na inny rachunek. Kuratorjum poda numer wspomnianego konta P. K. O. do wiadomości nauczycielstwa.

III. Pokwitowanie (odcinek blankietu P. K. O.) nauczyciel dołącza do podania o dopuszczenie do egzaminu. Bez wspomnianego pokwitowania podanie nie będzie rozpatrywane.

IV. Kwoty powstałe z opłat egzaminacyjnych otwarte będą w myśl zarzadzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 5 stycznia 1929 r. Nr. D. VII - 2226/2/28 do dyspozycji Kura-

torjów, które odpowiednie sumy z tego funduszu przekażą poszczególnym Komisjom Egzaminacyjnym za pośrednictwem powiatowych Kas Skarbowych.

V. Prezes Komisji Egzaminacyjnej pokrywa z funduszów, przekazanych mu przez Kuratorjum, niezbędne wydatki administracyjne (których maksymalną wysokość normuje Kuratorjum we własnym zakresie działania), ewentualne koszty podróży i diety członków Komisyj egzaminacyjnych, przy egzaminach, odbywanych poza siedzibą egzaminatorów (według przepisów § 1 a Regulaminu) oraz wynagrodzenie egzaminatorów według poniższch norm.

1) Przy egzaminach, odbywanych w szkole kandydata (§ 1 a. Regulaminu) za egzamin każdego nauczyciela:

A. Wynagrodzenie Prezesa Komisji . . . . 3 zł.
B. Wynagrodzenie egzaminatora:
a) za wizytację . . . . 5 zł.
b) za kollokwjum . . . . 2 zł.

2) Przy egzaminach, odbywanych w myśl § 1. b. Regulaminu za egzamin każdego nauczyciela:

A. Wynagrodzenie Prezesa Komisji . . . . 3 zł.
B. Wynagrodzenie członka Komisji za nadzór przy egzaminie piśmiennym od godziny nadzoru . . . . 2 zł.
C. Wynagrodzenie egzaminatora:
a) za udział w lekcjach próbnych od godziny . . . . . 2 zł.
b) za ocenę prac piśmiennych: 1. ocena . . . . 2 zł.
2. i ewent. 3 ocena po 1 zł.
c) za kollokwjum . . . . 2 zł.

U w a g a: Jeżeli Prezes Komisji wchodzi w skład kompletu egzaminacyjnego, jako egzaminator, otrzymuje wynagrodzenie, przewidziane pod A i B, względnie także C. Przewodniczący kompletu nie jest oddzielnie wynagradzany za tę funkcję.

VI. Wynagrodzenie za egzaminy płatne jest z dołu po ich ukończeniu i po podpisaniu należycie wypełnionych wszelkich protokółów i świadectw. Prezes Komisji może jednak udzielać członkom, udającym się w podróż służbową, zaliczek na koszty podróży według norm obowiązujących.

Prezes Komisji winien przesyłać Kuratorjum wyrachowanie z kwot, przekazanych do jego dyspozycji dwa razy na rok według stanu z dn. 31 stycznia i z dn. 30 września.

W związku z powyższem zechce Kuratorjum wydać dalsze konieczne zarządzenia.

Odnośne rachunki zostały otwarte w kasach skarbowych w siedzibie Kuratorjum na zasadzie cytowanego pisma Ministerstwa Skarbu.

(Nr. II - 606/29). Podsekretarz Stanu (—) *Sł. Czerwiński.*

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego.
Nr. I - 1742/29. Lublin, dnia 28 stycznia 1929 roku.
Panom Inspektorom szkolnym w okręgu
do wiadomości oraz poinformowania nauczycieli szkół powszechnych o opłatach za egzaminy praktyczne.

Numer konta P. K. O., na który winno nauczycielstwo uiszczać wspomniane wpłaty, jest 38 252 (Kasa Skarbowa w Lubinie).

Z p. Kuratora Okręgu Szkolnego (—) *F. Wojciechowski.*
Naczelnik Wydziału.

23.

Ruch służbowy.

Reskryptem z dnia 15 stycznia 1929 r. Nr. I. Prez. 241/29 Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przeniósł p. Rafała Woźniakowskiego, wizytatora szkół Kuratorjum O. S. Lubelskiego, w stan spoczynku z dniem 1 marca 1929 roku.

Reskryptem z dnia 26 stycznia 1929 roku Nr. I. Prez. 502/29 Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powierzył p. Dr. Janowi Barchanowi, Radcy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego, pełnienie obowiązków wizytatora szkół w temże Kuratorjum od dnia 1 lutego 1929 r.

II. Część nieurzędowa.

Odezwa.

Entuzjazm dla pracy szkolnej, zapał młodzieńczy i niezwykle silne tętno życia w dzisiejszej szkole polskiej domagały się i na terenie Kuratorjum O. S. Lubelskiego pewnego odpływu myśli, wzbogaconej praktyką i doświadczeniem. Zjazdy nauczycielstwa, konferencje, następnie ogrom i powaga zagadnień tam omawianych są dowodem, jak korzystną jest wymiana myśli, jak wielką zachętą do dalszej pracy dla twórczych umysłów, a wreszcie jaką korzyścią dla tych, którzy pragną stale rozszerzać horyzont swej wiedzy.

Niejednokrotnie rodzi się myśl, któraby mogła zapłodnić umysły drugich; często z doświadczeń starszych nauczycieli radziby skorzystać młodsi ich koledzy, szerokie zaś sfery nauczycielstwa, pracującego w odległych wsiach, zawsze pragną świeżego dopływu myśli pedagogicznej i naukowej— wszystkiemu jednak dotąd stał na przeszkodzie brak czynnika, któryby podjął się tej niesłychanie ważnej roli łącznika duchowego wśród stojących przy samym warsztacie pracy szkolnej. Roli tej podjęła się Redakcja „Dziennika Urzędowego", w którym obok wiadomości urzędowych będzie osobny dział nieoficjalny.

W imię więc wzbogacenia polskiej myśli pedagogicznej i naukowej, zwraca się Redakcja do wszystkich, którym dobro szkoły polskiej leży na sercu, by swemi rozprawami, mniejszemi czy większemi, notatkami, recenzjami z przestudjowanych rozpraw, dzieł naukowych i podręczników szkolnych i wogóle tem wszystkiem, co ma jakikolwiek związek ze szkołą, zasilali tę część „Dziennika", która przy czynnem poparciu całego ideowego Nauczycielstwa stać się powinna skarbnicą a równocześnie pośrednikiem myśli pedagogicznej i dorobku umysłowego.

Dziesięć lat istnienia szkolnictwa polskiego stwierdziło, że my nietylko nie utraciliśmy w niewoli wrodzonego nam zmysłu w dziedzinie wychowania, ale jeśli w każdej dziedzinie życia polskiego możemy chlubić się postępem, wywołującym podziw u obcych, to właśnie w dziedzinie wychowawczej wyprzedziliśmy już niejeden naród na Zachodzie.

Redakcja jest przeto pewna, że Nauczycielstwo szkół wszystkich typów, Panowie Dyrektorzy, Kierownicy i Inspektorzy szkolni poprą jej inicjatywę.

Rozprawki naukowe z wszystkich dziedzin, z zakresu metodyki wszystkich przedmiotów nauczania, zagadnienia pedagogiczne, recenzje, komunikaty etc. należy przesyłać pod adresem: Kuratorjum O. S. Lubelskiego Redakcja „Dziennika Urzędowego", ul. 3 Maja, Nr. 6.

Redakcja.

Praca oświatowa pozaszkolna i przygotowania do niej.

Praca oświatowa pozaszkolna, która wśród wszystkich kulturalnych narodów została uznana za jeden z podstawowych warunków prawdziwej demokratyzacji społeczeństw, powoli i w Polsce zyskuje prawo obywatelstwa i zrozumienie jej znaczenia zarówno dla życia państwowego, jak i dla ogólnego dorobku cywilizacyjnego narodu.

Do oświaty pozaszkolnej garną się obecnie najszersze warstwy obywateli, korzystających z pełni praw konstytucyjnych, potrzebę jej odczuwają wszyscy, którzy zdają sobie sprawę, jak wielkie znaczenie ma w życiu państwowem podniesienie intelektu jednostki, jak koniecznem dla wzmożenia gospodarczego i politycznego państwa jest wyzyskanie wszystkich żywotnych sił narodu przez podniesienie jego kultury. Niestety, podczas gdy inne narody opierają oświatę pozaszkolną na podstawach naukowych, słusznie rozumując, że jeśli nauczanie wogóle, to nauczanie dorosłych w szczególności, wymaga gruntownej znajomości psychologji, głębokiej i wszechstronnej wiedzy oraz wielkiej inteligencji, w Polsce pokutuje dotychczas przeważnie przekonanie, że nauczanie dorosłych nie wymaga specjalnych studjów, że pracy tej może podjąć się każdy, kto wykazuje w tym kierunku dobrą wolę i pewne zamiłowanie.

I tu zapewne należy szukać głównej przyczyny, dlaczego mimo dużej niewątpliwie ofiarności ze strony jednostek, nie widzimy dotychczas poważniejszych rezultatów naszych w tym kierunku poczynań.

Na terenie Lubelszczyzny praca oświatowa pozaszkolna ma już niewątpliwie pewną tradycję. Według pobieżnie zebranych danych w chwili obecnej na kursy dla dorosłych uczęszcza z górą 8000 osób, pracy tej poświęca wiele sił i czasu około 400 osób z pośród nauczycielstwa szkół powszechnych, nie mówiąc już o całym szeregu poczynań pracy kulturalnej wśród Kół Młodzieży Wiejskiej, Straży Pożarnych, Związków Spółdzielczych, Zrzeszeń Teatralnych i najróżnorodniejszych instytucyj społecznych.

A jednak widoczne rezultaty tego wysiłku są jeszcze dość nikłe. Nierzadko też zdarza się, iż samorządy terytorjalne odmawiają materjalnej pomocy inicjatorom, uzasadniając swe uchwały brakiem zaufania do prowadzonej pracy lub wręcz stwierdzając, iż nie widzą jej wyników.

Niejednokrotnie, z trudem zorganizowany kurs, po pewnym czasie „rozpada się", a prowadzący tracą zapał, zniechęcają się i rezygnują z dalszych poczynań.

W jaki więc sposób choć częściowo zaradzić złemu? Jak wobec nawału innych zajęć przygotować się do prowadzenia oświaty pozaszkolnej? Czem zastąpić dłuższe systematyczne studja, których wymaga ta dziedzina pracy?

Niewątpliwie jednym z doraźnych środków, nie rozstrzygających bynajmniej zasadniczego zagadnienia, jest organizowanie kilkudniowych metodycznych kursów, podczas których specjaliści poruszają najważniejsze postulaty z zakresu oświaty pozaszkolnej, dzielą się z uczestnikami swojem doświadczeniem, starają się odpowiedzieć na wysuwane wątpliwości, stwarzają atmosferę pracy kulturalno — oświatowej.

W atmosferze tej jednak będą się mogli dobrze czuć tylko ci, którzy, mając zamiłowanie do pracy społecznej, przybędą na kurs nie dla urozmaicenia sobie monotonji dnia codziennego przez odsuwanie się od obowiąz-

kowych zajęć, ale dla których praca kulturalna jest wewnętrzną potrzebą, jest szczerem umiłowaniem piękna i dobra. Wówczas przy wspólnej wymianie myśli wyłoni się szereg problemów, których rozwiązanie stanie się źródłem nowych zagadnień i nowych poczynań w kierunku pogłębienia i udoskonalenia oświaty pozaszkolnej.

A kilkudniowa współpraca jednostek, zmierzających do tego samego celu, przyczyni się do wzmożenia tętna życia kulturalnego w Polsce.

Śpiew w szkole.

Jaki jest cel nauki śpiewu w szkole?

Czy tu chodzi jedynie o obowiązkowe, czy nadobowiązkowe wyuczanie różnej wartości utworów jedno lub wielogłosowych metodą „wkuwania" melodji względnie towarzyszących jej głosów, czy też o umuzykalnienie i usprawnienie techniczne młodzieży, celem wprowadzenia jej tą drogą w dziedzinę muzyki i twórczości przedewszystkiem rodzimej, co winno być w stosunku do innych przedmiotów jednym z ważnych i koniecznych czynników rozwoju i wychowania.

Pytanie to jest, niestety, i dziś jeszcze aktualne wobec nazbyt często spotykanego w szkole powszechnej, gimnazjach a nawet w seminarjach nauczycielskich stosowania nadal metod pierwszego rodzaju, prowadzących w prostej linji do bierności, obrzydzenia przedmiotu oraz unicestwiania tych wartości kształcących i wychowawczych, jakie nauka śpiewu niewątpliwie posiada.

A przecież czego innego domagają się programy nauczania, których cel, zakres i metody są drugiego rodzaju, podobne jak u polonisty czy przyrodnika.

Z dumą możemy stwierdzić, iż i na tym terenie zrobiliśmy już wiele: są szkoły, w których ten przedmiot stoi bardzo wysoko, mamy wartościowe pomoce naukowe, instruktorów, kursy i t. d. W stosunku jednak do innych przedmiotów jest to naogół mało, szczególnie w zakresie metod nauczania, które wymagają nauczyciela naprawdę muzykalnego i o dużem przygotowaniu fachowem i technicznem

Dopóki szkoła nie zdobędzie takiego nauczyciela, nie wyobrażam sobie w niej nietylko należytego postawienia tego przedmiotu, ale również i rzetelnych wyników wychowawczych. Takiego zaś nauczyciela szkoła winna się domagać, mając go doceniać i odpowiednio wyzyskać.

Tymczasem jakżeż często wymaga się od niego rzeczy nie mających nic wspólnego z jego zadaniem w szkole i programem nauczania. Przeciąża się go mozolną pracą przygotowywania utworów na rozmaite uroczystości oraz skłania do występów mało przygotowanych i t. p. Z drugiej znów strony bardzo często sam nauczyciel, widząc w występach istotę i cel jedyny swej pracy, całą energję i dobrą wolę własną i uczniów wkłada wyłącznie w przygotowanie utworów, z całkowitem niemal pominięciem wymagań programu nauczania. Co gorsza, wybiera zazwyczaj utwory trudne, do

których wykonania poważne, zawodowe zespoły przystępują z niepokojem, czy wynik odpowie ilości włożonego trudu. W szkole to wykonanie zazwyczaj się „udaje”, budzi aplauz i — demoralizuje nauczyciela i wykonawców. Daje się tu spostrzec tak częsty u nas brak odpowiedzialności w skwapliwem podejmowaniu się spraw trudnych, które potem, źle wykonane, obniżają poziom nauki danego przedmiotu. Zdarzyło mi się przecież słyszeć w szkole drugą część IX-ej symfonji Beethovena! A przecież jest tyle pięknych a łatwych utworów rodzimych, które może nie przynoszą bezpośrednio sławy wykonawcom, a jednak są temi cegiełkami, które, z zamiłowaniem i systematycznie układane jedna na drugiej, stwarzają solidny gmach rodzimej twórczości muzycznej, o co szkole przedewszystkiem chodzić winno. Wyjątki są tu rzadkie. Zapomina się często, iż piękno nie zawsze chodzi w parze z kunsztem technicznym oraz, że prostota i naturalność są jego koniecznymi towarzyszami.

W miejsce tej pracy bardzo często mozolnej, wyczerpującej, długotrwałej nieraz i szkodliwej dla zdrowia, należy, gdzie tego niema, rozpocząć celowy i konsekwentny wysiłek umuzykalniania młodzieży, stopniowego usprawniania jej technicznego, wprowadzania w znajomość form muzycznych i pieśni rodzimej.

Dopiero w atmosferze takiej pracy zespoły muzyczne chóralne, czy orkiestralne, klasowe czy ogólno-szkolne rozwiną się należycie jako coś niewymuszonego i naturalnego, co udzieli się środowisku i podniesie ogólny poziom muzykalności społeczeństwa.

Aby jednak innych umuzykalniać i muzycznie kształcić, trzeba być muzykalnym.

O muzykalności nie decyduje umiejętność wyuczenia piosenki drogą forsownego jej powtarzania aż do skutku. Istotę muzykalności jest zdolność i umiejętność muzycznego myślenia dźwiękami, ich składania w estetyczną całość, przelewania na papier w postaci rytmicznej, odczytywania i wykonywania w sposób dowodzący rozumienia i odczuwania muzyki.

Tę muzykalność musi posiadać w stopniu choćby małym nauczyciel, jeśli chce jako tako spełnić swe zadanie. Nad tem zaś trzeba pracować, bo same, choćby nawet wielkie, zdolności muzyczne tu nie wystarczą. Praca zaś nad sobą w tym względzie musi być ustawiczna. Stąd zdrowy objaw, iż mnożą się i dobre wyniki dają kursy umuzykalnienia, zwłaszcza wakacyjne, służące przeszkoleniu i podtrzymaniu na wysokości zadania kwalifikowanego nauczycielstwa szkół powszechnych i średnich.

Właściwą metodę pracy i postępowania z młodzieżą przy nauce śpiewu zdobędzie tylko ten, kto sam dokonał wysiłku pogłębienia swej muzykalności, zaobserwował tego wysiłku istotę i drogę, wzniósł się na pewien poziom technicznego wyrobienia (czytanie nut) i poznał, choćby ogólnie, przystępne formy muzyczne. Dobrze postawiona nauka śpiewu jest bardzo pracowitą częścią programu szkolnego nauczyciela i młodzieży, zatem trzeba, by się trud ten opłacał, dając w wynikach te wartości, które w budowie rozwijającej, wychowującej i radosnej szkoły są konieczne.

Umiejętność czytania nut myślą i głosem, oraz piśmiennego utrwalania pomyślanych lub usłyszanych tonów, ich odległości czy melodyj jest w pracy szkolnej koniecznym środkiem, wiodącym do celu, a zupełnie dobrze osiągalnym w pewnej mierze nawet na niższych stopniach nauczania. Bez opanowania tego środka w stopniu zadowalającym przez

nauczyciela, a osiągalnym przez ucznia niema konsekwentnego zdążania do wyrobienia i pogłębienia muzykalności i, co za tem idzie, radosnego wykonywania pieśni — utworów, gdyż opanowanie i zmechanizowanie tych czynności jest dowodem i wskaźnikiem umuzykalnienia.

Błędne też jest mniemanie, iż biegłe tego rodzaju czytanie i pisanie muzyczne jest przywilejem ludzi specjalnie w tym kierunku uzdolnionych, lub, że zbyt dużej wymaga pracy.

Przyzwyczailiśmy się temu wierzyć, podczas gdy praktyka wykazuje zupełnie co innego.

A jednak do rzadkości należą nauczyciele, umiejący biegle nuty czytać myślą i głosem, oraz napisać „co pomyśli głowa". Powodem tego zazwyczaj brak zaufania we własne siły i wytrwałości w wykonywaniu koniecznych ćwiczeń, dających usprawnienie techniczne.

Nauczanie przy takich zasadniczych brakach będzie zawsze chromało, chociaż nauczyciel łatwo usunąć je może przez odpowiednią pracę nad sobą. Jeżeli zatem w zakresie czytania i pisania muzycznego nie osiąga się w szkolnem nauczaniu spodziewanych wyników, a odpowiednich poziomowi rozwoju ucznia, wina leży albo w braku tej umiejętności u nauczyciela, albo w jakości metody jego pracy.

Dobra metoda przy swobodnem posługiwaniu się przez nauczyciela czytaniem i pisaniem muzycznem winna doprowadzić już w 3 i 4 oddziale szkoły powszechnej do odczytywania i zapisywania łatwych oczywiście i prostych w budowie motywów, zdań muzycznych i piosenek, co u podstaw już w pewnej mierze usunie to przykre, męczące i przytłumiające często aż do bezmyślności wyuczanie (się) utworów, co szczególnie ma znaczenie przy śpiewie wielogłosowym.

Zapewne — nie wyczerpuje to całokształtu pracy nauczyciela, który obok tego musi pamiętać o oddechu, emisji głosu, dykcji, frazowaniu w pieśni i t. d. — będzie to jednak pomocą, która wniesie w pracę czynnik zainteresowania, oraz zwiększy i przyspieszy ogólny rozwój ucznia, co na wyższych stopniach nauczania wyraźnie już uwidocznić się powinno.

Jednym z powodów, iż praca ta, mimo częstokroć dużego wysiłku nauczyciela nie daje należytych wyników, jest brak oparcia jej o pewne podstawy psychologiczne.

Jeżeli przy nauce językowego czytania i pisania pilnie baczymy, by obraz wyrazu słuchowo czy wzrokowo ujęty łączył się z obrazem przedmiotu, to i przy nauce śpiewu musimy o tem pamiętać, że „obraz słuchowy" — ton — musi się zawsze kojarzyć z obrazem wzrokowym t. j. miejscem na pięciolinji, znaczonem rytmiczną wartością i odwrotnie: „obraz — miejsca" na pięciolinji wywołać musi ten a nie inny obraz słuchowy. Dotyczy to zwłaszcza pracy początkowej jeśli ma dać należyte i trwałe wyniki: zmechanizowanie a tem samem potężny środek w pracy muzycznej, choćby skromnych rozmiarów.

Jest to niby jasne i oczywiste, jednak zbudowanie tego niewzruszenie w myśli ucznia nastręcza zazwyczaj pewne trudności, które jednak koniecznie pokonać trzeba.

Terminów powyższych, niezupełnie zgodnych z psychologją, używam tu, by jaśniej uprzytomnić metodę postępowania.

Doniosłe jest znaczenie tego wysiłku dla całokształtu rozwoju muzycznego ucznia, gdyż podobnie jak pierwsze ułożenie ręki przy nauce gry na

skrzypcach czy na fortepianie, tak pierwsze racjonalne ułożenie krtani i wprowadzenie jej do pracy na tej zasadzie skojarzeniowej decyduje o dalszych wynikach i winno być dokonywane umiejętnie, powoli i gruntownie.

Dopiero potem następuje zestawianie tonów i poznawanie odległości w ich licznych odmianach, które należy ujmować przedewszystkiem praktycznie, a nie teoretycznie. Wszelkie teoretyzowanie trzeba wogóle niemal w całości wykluczyć z nauki śpiewu, względnie konieczne uwagi tego rodzaju dawać tylko jako objaśnienie przy wykonywanych ćwiczeniach lub dla utrwalenia przyzwyczajeń ściśle praktycznych.

Używanie przy tej pracy instrumentu, zwłaszcza jeśli chodzi o pracę nad sobą, może mieć tylko charakter kontrolujący, nigdy odwrotnie. Głosu należy używać przy ćwiczeniu dopiero po wielokrotnem dokonaniu pracy myślowej, polegającej na wyszukaniu tonów, przy równoczesnem słyszeniu ich w „myśli" i „widzeniu" miejsca na pięciolinji.

Nie mam zamiaru uzasadniać, że ta lub inna, w szczegółach różna, metoda pracy szybciej do celu prowadzi. W pismach fachowych ostatnich lat i licznych podręcznikach dla szkoły przeznaczonych usiłuje się dać niezawodną receptę szczególnie w zakresie nauki czytania nut głosem.

Żadna z nich jednak w zupełności nie zadawala.

Wyraźnie pod tym względem wyróżnia się podręcznik Karola Hławiczki p. t. „Solfeż polski", oparty na pieśni ludowej.

Obok czytania tonalnego, opartego na gamie, należy jednak koniecznie równolegle prowadzić pracę w dziedzinie atonalnej, aby choć w części przygotować do słuchania i zrozumienia utworów nowszej muzyki.

Zbyt silnie zakorzeniła się w szkole gama majorowa. Wprawdzie jej charakter bardziej odpowiada młodzieży, jednak wyłączne często posługiwanie się w praktyce utworami na niej zbudowanemi jest wyraźnem zacieśnieniem w pracy muzycznej nauczyciela i ucznia.

Dotyczy to również nadużywania w niektórych szkołach trybu minorowego, który rodzi lub zwiększa czułostkowość, zwłaszcza w szkołach żeńskich. Częstsze wykonywanie utworów o trybie mieszanym byłoby bardzo wskazane. Tu zaś czytanie wyłącznie na gamie oparte nie wystarcza.

Szczupłość miejsca nie pozwala na rozwinięcie poruszonych zagadnień. Konieczne byłoby pokazanie tego w praktyce. Stąd w miarę miejsca ukazywać się tu będą protokóły lekcyj praktycznych w szkole lub też omawiane będą metody pracy nad sobą.

c. d. n.

Wystawa szkolna w Lublinie.

Wystawa poznańska ma za zadanie wykazanie ogromu pracy, dokonanej przez Polskę w ciągu lat dziesięciu niepodległego istnienia, pracy we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

W związku z tem we wszystkich miastach, będących siedzibą kuratorjum, zorganizowano wystawy szkolne.

Na tych wystawach miał być dokonany wybór eksponatów na wystawę w Poznaniu.

Zgromadzenie na wystawie plonu pracy na niwie szkolnej z całego województwa lubelskiego, dawało możność rzucenia okiem wstecz, uprzytomnienia sobie ponurego stanu szkolnictwa z ostatnich lat niewoli i uświadomienia jego ogromnego ilościowego i jakościowego postępu w dobie obecnej.

Była to znakomita sposobność zainteresowania ogółu sprawami nauczania i wychowania dziatwy i młodzieży szkolnej oraz pokazania, jak szkoła pracuje, czego uczy i jakie wyniki osiągnąć może.

Te konkretne, namacalne niejako wyniki pracy szkoły powszechnej i średniej różnych typów, najbardziej zatrzymywały na sobie uwagę ludzi, niemających przedtem możności zapoznania się z życiem szkoły.

Wystawa obudziła zaciekawienie—czego dowodem przeszło 15 tysięcy zwiedzających, którzy się przewinęli przez sale gimnazjum im. Staszica w Lublinie.

Wystawa, obficie obesłana, była zorganizowana jako wystawa propagandowa. Chodziło przedewszystkiem o wykazanie wyników pracy ucznia, mniej zaś o to, jakiemi drogami, przy zastosowaniu jakich metod można cel ten osiągnąć.

Ogromna ilość eksponatów (a wiele pozostało w pakach dla braku miejsca) szczelnie zapełniła liczne sale gimnazjum. Szkoły powszechne rozmieściły się na parterze, lecz nie mogąc tam się zmieścić, w zdobywczym pochodzie zajęły wespół ze szkołami średniemi jedną z większych sal na piętrze.

Teoretycznym niejako wstępem była sala poświęcona zagadnieniom organizacji szkolnictwa powszechnego, która, dając dużo materjału do rozważań, ogromnie ułatwiała zrozumienie tego, co się widziało w salach następnych. Wykazy rozrostu szkół, przyrostu młodzieży, frekwencji, wydatków na szkolnictwo, udział w tych wydatkach samorządów i Państwa, graficzne przedstawienie różnego stopnia organizacyjnego szkół, porównanie ich za pomocą fotografji stanu szkół z okresu przedwojennego ze stanem obecnym, wykazywały dowodnie, jak wiele zrobiono w dziedzinie życia szkolnego w ciągu jednego dziesięciolecia.

Eksponaty zostały rozmieszczone w szeregu sal według przedmiotów. A teraz pobieżny rzut oka na te eksponaty, które miały dać świadectwo prawdzie, iż młoda Polska pracuje.

Sala fizyki wywierała dodatnie wrażenie zarówno obfitością eksponatów, jak też i dokładnością wykonania, zwłaszcza jeżeli się zważy, przy pomocy jakich narzędzi wszystko to zostało zrobione.

Każdy z przedmiotów prócz eksponatów, że się tak wyrazimy, normalnych, ilustrujących pracę w danym zakresie, miał jeszcze eksponaty— pomoce naukowe—czasem b. pomysłowe, odbiegające od szablonu.

Prace szkoły specjalnej zostały wyodrębnione od prac innych szkół powszechnych, zadania bowiem tej szkoły oraz metody stosowane różnią się od zadań i metod innych szkół. Wyniki pracy w postaci mebli świadczą o nabyciu sprawności i umiejętności przez wychowanków.

Kobiece roboty ręczne zajęły dużo miejsca, niektórzy nawet twierdzili, że zbyt dużo, nie mogąc jednocześnie nie uznać zresztą, iż pod względem dokładności wykonania prace te wywierały jaknajlepsze wrażenie.

Roboty ręczne przytłaczały swoją ilością, wywołując czasem złudzenie wśród zwiedzających, a nie znających programu szkół powszechnych, iż w całokształcie nauczania roboty ręczne odgrywają rolę dominującą.

Między temi eksponatami dużo rzeczy zrobionych dobrze, zaś wobec niektórych widz staje wprost zdumiony, nie mogąc uwierzyć, iż uczeń może coś podobnego wykonać. Kto uważnie przyjrzał się eksponatom szkoły powszechnej, kto uświadomił sobie, jak dużo zdziałano w tej dziedzinie, ten z pewnością opuścił wystawę z głęboką wiarą w wielką przyszłość szkoły powszechnej.

Z niemniej bogatym dorobkiem wystąpiły szkoły średnie: gimnazja i seminarja.

Zwiedzający mógł naocznie się przekonać, jak dużo pracy codziennej, normalnej pracy szkolnej zawarto w tych zeszytach z polskiego, matematyki, języków obcych i innych przedmiotów, ile poczucia linji, bryły i plamy barwnej w tych rysunkach szkół powszechnych i średnich.

Tutaj należy podkreślić różnicę w ujęciu sprawy wystawiania rysunków — eksponatów w szkołach powszechnych, a średnich.

Rozmieszczenie i wybór prac uczniowskich ze szkół powszechnych wskazują na to, iż w danym wypadku przyświecała myśl wykazania, jaką drogą dochodzi się od bałwanów (tych ze śniegu), rozrzewniających szczerym prymitywizmem siedmioletniego twórcy, do złożonych ornamentów i kompozycji uczniów starszych oddziałów. W tej części wystawy można było śledzić, jak postępuje praca i odbywa się rozwój myśli, poczucia estetycznego i zdolności technicznych.

Szkoły średnie w przeważającej ilości wypadków obrały inną drogę, za zadanie swe uznały pokazanie tego, jak daleko elita młodzieży, jednostki szczególnie obdarzone, mogą zajść w dziedzinie artyzmu. Był to raczej pokaz początkujących talentów o różnem natężeniu, niż unaocznienie pracy zespołów—klas w ich mozolnem i powolnem podnoszeniu się na wyższy poziom.

Stwierdzić należy, iż ten popis szkół w zakresie rysunku i malarstwa zaimponował ogółowi, wzbudzając zdumienie i szacunek do pracy ucznia i nauczyciela.

Zwracały na siebie uwagę publiczności sale przyrodnicza i geograficzna. Tutaj mimowoli nasuwa się uwaga, iż eksponaty, świadczące o pracy programowej, pracy wszystkich w klasie, były do pewnego stopnia przesłonięte przez eksponaty pracy nadprogramowej, nieraz wzory wytrwałości i dowód zamiłowania poszczególnych jednostek. Jako przykład przytoczymy ogromne mapy plastyczne, lub piękne okazy z dziedziny entomologji

Specjalna sala poświęcona zagadnieniom psychologji stosowanej i pedagogiki, a więc alfabety ruchome, tablice do badania inteligencji dzieci, liczne wykresy natężenia uwagi, zmęczenia—w sposób dorywczy, popularny, zaznajamiały widza z kwestjami, dotyczącemi naukowego zorganizowania pracy w szkolnictwie.

Życie szkolne młodzieży, wybiegające poza ramy pracy obowiązkowej, pęd do samokształcenia się, przejawy pracy w różnych kółkach, znalazły wyraz w czasopismach szkolnych, w fotografjach, notujących różne momenty zbiorowego życia szkolnego. Wszystko to wzbudziło zainteresowa-

nie, zbliżało starsze pokolenie do młodzieży, która za lat kilka przyjdzie nam w sukurs w naszych zmaganiach się o lepsze jutro, w naszej kulturalnej i państwowo-twórczej pracy.

Wystawa wywołała wymianę zdań, dały się słyszeć słowa krytyki. Prócz luźnych uwag krytycznych spotykaliśmy się z krytyką zasadniczą, z poglądem, iż wystawa powinna byłaby uwypuklić moment koncentracji w nauczaniu, że trzeba było położyć nacisk na współzależność przedmiotów, iż zadaniem wystawy było pokazać, jak się dochodzi do danych wyników.

Oczywiście takie wystawy szkolne też muszą być urządzane i będą niewątpliwie organizowane w swoim czasie, lecz w danym wypadku chodziło o zainteresowanie najszerszych mas, o propagandę siły żywotnej szkoły, odważmy się powiedzieć, o krzepienie serc społeczeństwa za pomocą faktów dokonanych przez dzieci i młodzież polską w dziedzinie kultury.

Cel ten wystawa szkolna osiągnęła.

Wszystkim tym, którzy w jakibądź sposób przyczynili się do zorgazowania wystawy, niech będzie nagrodą poczucie spełnionego obowiązku i wdzięczność społeczeństwa.

Komunikaty i Ogłoszenia.

1. *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie.* Gdy prace Komitetu uczczenia setnej rocznicy śmierci Stanisława Staszica dobiegały końca, kończono druk „Księgi Staszicowskiej", na posiedzeniu Komitetu, dnia 16 stycznia 1927 r., powstała myśl, by pracy, zapoczątkowanej przez ten Komitet, nie kończyć z uroczystościami jubileuszowemi, lecz stworzyć coś trwałego, świadczącego o żywotności pracy kulturalnej w Lublinie. Wtedy to powstał projekt powołania do życia Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie.

Wyłoniony komitet organizacyjny w osobach Dr. Zygmunta Kukulskiego Dr. Juljana Krzyżanowskiego i Dr. Ludwika Kamykowskiego, opracował statut Towarzystwa, uzyskał jego zatwierdzenie przez władze dnia 27 kwietnia 1927 r., a dnia 27 maja 1927 roku zwołał pierwsze zebranie organizacyjne już na podstawie zatwierdzonego statutu. Od tej chwili myśl, będąca dotąd projektem, przybrała zupełnie konkretne formy.

Od tego czasu Towarzystwo Przyjaciół Nauk rozwija się coraz to silniej, zdobywa coraz to liczniejszy zastęp członków, a równocześnie rozbudowuje się wewnętrznie.

Spełniając nakaz statutu, który każe „organizować wykłady i dyskusje naukowe, publikacje, popieranie prac naukowych i wydawnictw naukowych, dążenie do stworzenia własnych istytucyj naukowych", Towarzystwo ogłosiło już szereg prac, wydaje czasopismo: „Regjon lubelski", przystępuje do wydawania „Przeglądu estetycznego", organizuje Komisje naukowe.

Dotychczas istnieją w łonie Towarzystwa komisje: Regjonalistyczna, Historyczna, Filologiczna, Przyrodnicza i Filozoficzna

Członkiem Towarzystwa może zostać każdy obywatel państwa, któremu leży na sercu rozwój nauki polskiej i każdy członek otrzymuje wszystkie wydawnictwa Towarzystwa po uiszczeniu składki rocznej w wysokości 12 zł, za zwrotem kosztów przesyłki wydawnictwa, nadto Komisje powołują z pośród członków Towarzystwa na członków czynnych tych, którzy pracują naukowo.

Sekretarjat Towarzystwa mieści się w Lublinie przy ul. Bernardyńskiej 14.

2. Ministerstwo W. R. i O. P. pismem z dnia 30 XI. 1928 r. Nr. II — 17381/28 uznało wydawnictwo p. t. *„Ziemia", Dwutygodnik Krajoznawczy Ilustrowany,* Organ Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, za godne polecenia do bibljotek szkół wszelkich typów.

3. Pojawił się pierwszy zeszyt trzeciego wydania *M. Arcta „Słownik ilustrowany języka polskiego".* Miesięcznie będą wychodziły dwa zeszyty. Zeszyt pojedyńczy zł. 3 — z przesyłką zł. 3 gr. 30, prenumerata kwartalna zł. 15 za 6 zeszytów, z przesyłką zł. 16 gr. 50. Zamawiać można u Arcta i S-ki w Lublinie, Krak,-Przedm. 15. Do bibljotek szkolnych bardzo pożądane.

4. Nakładem Magistratu m. Poznania ukazał się z druku pierwszy tom obszernej pracy *Dr. St. Nowakowskiego,* prof. Uniwersytetu Poznańskiego p. t. *„Geografja gospodarcza Polski zachodniej".* Cena całego dzieła, które będzie się składało z dwóch tomów, wynosi 65 zł. Zamówienia wysyłać należy pod adresem: Seminarjum Geografji Gospodarczej Uniwersytetu Poznańskiego, Poznań, ul. Wjazdowa 3.

5. Rada Główna Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego organizuje w lipcu, po Kongresie Oświatowo - Pedagogicznym, *Pierwszy Ogólnopolski Kongres Krajoznawczy w Poznaniu.* Interesujący się Kongresem zechcą się zwrócić pod adresem Komitetu Organizacyjnego Kongres Krajoznawczy w Poznaniu, Warszawa Karowa 31.

6. Wyszła z druku książka *K. Błaszczyńskiego „Stosunki służbowe nauczycieli".* Cena zł. 6 gr. 80., z przesyłką zł. 7. gr. 40. Zamówienia przyjmuje „Książnica Przyjaciela szkoły“ w Poznaniu, skrzynka pocztowa Nr. 98. Nr. konta w P. K. O. 202920.

7. Związek Nauczycieli Śpiewu i Muzyki w szkołach państwowych i prywatnych w Katowicach, wydał w styczniu b. r. pierwszy numer miesięcznika p. t. *„Muzyka w szkole",* poświęcony sprawom nauczania muzyki i śpiewu w szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich i powszechnych.

W miesięczniku tym omawiane są zagadnienia, króre nauczycielstwu oddać mogą cenne usługi tak w pracy szkolnej, jak i społecznej.

Z powyższego względu Kuratorjum zawiadamiając nauczycielstwo o istniejącym miesięczniku, który uzupełnia poważną lukę w polskiem piśmiennictwie pedagogiczno-muzycznem, zachęca do jego prenumeraty.

8. Na składzie Centrali Abstynenckiej Kół Młodzieży w Krakowie, ul. Skarbowa Nr. 2., znajdują się następujące utwory sceniczne o charakterze propagandowym:

1) melodramat Ksawerego Milieskiego p. t. „W pogoni za szczęściem“. (w cenie 1 zł. 75 gr.)

2) „Dla dobra ludu". (w cenie jak wyżej.)
3) T. Dalewskiego „Lekarstwo na wszystko" (w c. 1 zł. 45 gr.)
4) L. Anczyca. „Gorzałka" (w c. 1 zł.)
5) Fr. Biedronia „Bój o karczmę" (w c. 1 zł. 10 gr.)
6) Ks. P. Wieczorka „Z nędzy do szczęścia" (w c. 2 zł.)

Ceny obliczone łącznie z przesyłką pocztową.

Ze względu na doniosłość dla Państwa propagandy przeciwalkoholowej, Kuratorjum zawiadamia o tem nauczycielstwo.

W sprawie „Księgi sprawozdań rocznych ze stanu wychowania fizycznego".

Polecona przez Ministerstwo „Księga sprawozdań rocznych za stanu wychowania fizycznego" jest do nabycia w Polskiej składnicy Pomocy Szkolnych w Warszawie, Nowy-Świat 33, w cenie 3 złote 50 groszy.

Występy artystki — recytatorki p. Kazimiery Rychterówny.

W miesiącu marcu przybywa z Warszawy znana artystka recytatorka p. Kazimiera Rychterówna i najprzód w Lublinie, a następnie w dużych miastach województwa lubelskiego, urządzi szereg występów recytatorskich. Jedne z nich, poświęcone interpretacji arcydzieł literatury polskiej, przeznaczone będą dla dorosłych i dla starszej młodzieży, inne, a mianowicie: bajki dla dzieci od lat 6 do 12.

W Lublinie wieczór recytatorski dla dorosłych i starszej młodzieży odbędzie się w sali Towarzystwa Muzycznego dn. 3 marca, a poranek „Bajki" następnego dnia.

Kuratorjum zwraca na te występy uwagę PP. Inspektorów i Dyrekcyj szkół, a podkreślając wysoki ich poziom artystyczny, zachęca do organizowania zbiorowego udziału młodzieży we wspomnianych wieczorkach i porankach.

Prenumerata roczna zł. 6., półroczna zł. 3. Numer pojedyńczy 60 gr.
Konto P. K. O. 30.617. Adres Redakcji i Administracji: Lublin, Kuratorjum Szkolne.

Drukarnia Państwowa w Lublinie.